

Kringelfjords-Nytt

Nyheter och information
för dej som bor i
Kringelfjorden
— eller gästar

SÄRNA-IDRE
GRÖVELSJÖN

Försommar vid Fjätfallen
Foto: H. Forsslund

27:e årgången 1986 – 2013

Utkommer 2 gånger om året • Vinter & Sommarnummer

SOMMAREN
2013

Informationsblad från Kringelfjordens Samfällighetsförening
www.kringelfjordens-stugby.se

Dina bästa konferenser/kickoffs har du framför dig!

- alltid spännande konferensmiljöer - "get together-program"- teambuilding

FJÄLLEN

LISSABON

MADEIRA

STOCKHOLM

**NÄRA STOCKHOLM • GOTLAND • FJÄLLEN
UTLANDET: LISSABON • MADEIRA • SPANIEN**

www.bergodahl.se

- allt du behöver för lyckade konferenser/kickoffs

Slå mig gärna en signal på 08-20 76 74 så berättar jag
mer om vad vi kan göra för ditt företag

Hans Forsslund

GOTLAND

JONES EL AB

BYGDENS ELPROFFS

ELINSTALLATIONER: Vi är Er lokala elinstallatör som utför alla slags elinstallationer vid om och tillbyggnader, installationer, reparationer, service m.m.

ELBUTIK: Småel för hemmet/stugan, kontakter, armaturer, lampor m.m.

RADIO/TV: Försäljning, montering och service av: Parabol, TV, DVD, Video m.m.

DATORTILLBEHÖR / UTRUSTNING: Både för fast och trådlöst

VITVAROR: Spisar, köksfläktar, kylskåp, tvättmaskiner m.m.

BYGGVAROR:

Försäljning av byggvaror, virke, isolering, plåt, rännsystem, spik, skruv, beslag, verktyg och allt som hör till en fullsortiments bygghandel.

ÅTERFÖRSÄLJARE AV:

ÖPPETTIDER:

Butiken är öppen:

Måndag till fredag 07.00 -18.00

Lördagar 09.00-13.00

Telefon: 0253-203 32

Fax: 0253-204 25

Den svenska sommaren -den bästa dagen på året!

Så beskrev en utländsk bekant skämtsamt sin semester i Sverige förra sommaren.

Visst vädret är nyckfullt i vårt avlånga land och ibland blir semestrarna inte som man tänkt sig.

Den regniga och kalla sommaren 2012 gav inte så många högsommardagar, men däremot många högvattendagar som spolerade bl.a. fisket.

I höstas var det nog många som tittade långtande på annonser med turkosblåa vågor som slog in mot vita sandstränder kantade med kokospalmer!

Bilder talar nu inte alltid sanning! Jo visst så vackert kan de vara, men inte alltid så skönt som det ser ut, det kan jag personligen intyga. Jag tillbringade tre veckor i vintras med att luffa runt med hela min familj bland några av Indonesiens tusentals öar.

Jo det var fantastiskt och ett otroligt äventyr, ett av de allra största jag varit med om. Vandringer och flodturer i regnskog där vi bl.a. fick "umgås" med orangutangar och krokodiler, vi cyklade nedför vulkaner och på djungelstigar, snorklade på färggranna korallrev med miljoner "kanariefiskar", klappade jättesköldpaddor. Men...!

– lyckan skulle varit fullständig om det inte var för detta "men"...
Men-det-var-bara-för-hett!!!
Man kunde inte njuta fullt ut.

Frisk fjällluft

Jag skall i sommar med tacksamhet fjällvandrade, cykla och dra in den friska svenska svala fjällluften, känna att hjärnan fungerar och kroppen känns pigg och glad, (och kanske tända en brasa fram på kvällskvisten).

Äkta naturmedicin är gratis!

Det är väl ingen nyhet för dig som rör dig i vår vackra fjällvärld, eller skog och mark hemmavid.

Att en promenad i skog och mark är bra för att stressa ner eller för att få distans till problem och tunga tankar. Det är väl knappast en överraskning.

Men nu finns det faktiskt även en vetenskaplig undersökning som bevisar detta.

Sveriges Lantbruksuniversitet lät en testgrupp sitta inlåsta i ett rum med en simulerad skogsdunge med fågelkvitter. Man lät samtidigt en kontrollgrupp vila i lugn inomhusmiljö. När man sedan kontrollerade gruppernas stresshormoner och hjärtrytm så visade sig att gruppen i skogsmiljön hade betydligt lägre stresshormon och hjärtrytmen sjönk snabbare än kontrollgruppens.

Mindre risk att drabbas av psykisk ohälsa.

I Naturkompaniets tidningen "Naturkompaniet 365" konstaterar forskaren Matilda Annerstedt att "individer som har tillgång till natur och dessutom är fysiskt aktiva, löper en signifikativ mindre risk att drabbas av psykisk ohälsa.

Jag känner ofta själv hur jag lägger bekvämlighet bakom mig när jag vistas i skog och mark, inte minst i fjällen eller i Stockholms yttersta och faktiskt "fjälllika" skärgård.

Skärgården är inte så hög kanske, men fjällvegetationen finns där med sina vindpinade små träd, hedar och myrur.

Inte ens hjorttröna saknas där om hösten.

Ibland tror jag att mina barn och min fru kanske skäms för mig när jag står och tittar ut över något alldeles extra fint naturskådespel och tårarna trillar ner för min kind, - men jag kan bli så tagen av naturens storhet och vår egen litenhet att jag rörs till tårar av lyckan att få se och njuta av allt detta.

Så ut och vandra i skog och mark, - njut av allt det obeskrivligt vackra som väntar därute!

Låt ljuset och naturscenerierna sippa in och ljusa upp mörka tankar samtidigt som kroppen får sitt och de tärande stresshormonerna minskar radikalt.

Ge barnen och barnbarnen minnen för livet och en bra start!

Härliga minnen av äventyr, närhet och gemenskap. Kanske den stabilaste grundplattan att stå på för att få ett gott liv när de blir äldre.

För 6-åringen kan en fisketur med morfar eller en kort vandring med mamma och pappa till raststugan vid fjällets fot för korvgrillning vara ett otroligt äventyr, för att inte tala om en övernattnings i tält uppe på fjället med matlagning i det fria och lek i den lilla muntra fjällbäcken.

Att ligga i tält och ha högläsning ur någon bra bok när regnet smattrar mot tältduken och askan mullrar långt borta... Det är stunder som kommer att följa med upp i vuxen ålder, ja ända in i alderdomen och fylla dem med värme över dessa upplevelser tillsammans med människor som de älskar.

Minnen av glädje, trygghet och samhörighet. Stunder som kanske hjälper dem att hitta rätt och själva kunna njuta av livets goda.

- En riktig härlig svensk sommar önskar jag alla läsare.

Hans

SPONSORER SOM BIDRAR TILL UTGIVNING AV KRINGELFJORDS NYTT
Vi tackar alla nedanstående företag för bidrag till utgivningen av vår tidning:

Abris Sjö & Snö	- Särna
Berg & Dahl Konferensresor	
Bygg- & VVS-akuten	- Särna
Emeretssons Gräv & Entr.	- Idre
Fjätersvålen	- Särna
Grövelsjöns Fjällstation	- Grövelsjön
Harrysons Rörservice	- Idre
Håkas Häst & Ei	- Särna
ICA Idre Bua	- Idre
Idre Bygg & Järn	- Idre
Idrefjällens Sport	- Idre
Jones Ei	- Idre
Konsum	- Idre
Konsum	- Särna
Kurvans / Syrran & jag	- Idre
Lissåvallen/Fäbodro	- Idre
Shell	- Idre
Skido & Lynxhallen	- Idre
Storsättra / Sylöra	- Grövelsjön
Stråkens Ei	- Idre
Särna Gallerian	- Särna
Särna-Idre Fiskevårds För.	- Särna
Särnaffärn	- Särna
Walls Grus & Åkeri	- Särna

OBS!

Hantverkare både från Särna och Idre

KRINGELFJORDEN NYTT Redaktör och ansvarig utgivare.

Materialadress:

Kringelfjordens Samfällighetsför.
c/o Hans Forsslund
Klockvägen 4
135 55 Tyresö.
Telefon: 070-683 78 44
E-post: hans@bergodahl.com
info@kringelfjordens-stugby.se
HEMSIDA
www.kringelfjordens-stugby.se

OMSLAGSBILD:
Övre Fjätfallen Särna
Foto: H. Forsslund

En trevlig sommarsäsong önskar
Hans Forsslund
och Kringelfjordens Samfällighetsförening

Vi sprider lite Ljus över byn Mörkret och dess historia

Byn Mörkret ligger i norra Dalarna, 25 km väster om Särna. Stormorvallen i Mörkret är Sveriges medelpunkt, dvs den plats i Sverige som har längsta avståndet till hav åt alla håll.

I Mörkret finns Njupeskar, Sveriges högsta vattenfall, med en total fallhöjd av 125 meter.

Från parkeringsplatsen finns bl.a två fina vandringsleder till vattenfallet. Flera vandringsleder med raststugor finns på Fulufället. Mörkret är en plats som många av oss passerat på vår väg upp mot Fulufället och Njupeskar's vattenfall otaliga gånger - utan att ägna byn någon större uppmärksamhet.

När jag i höstas besökte min gode vän Elon Hedlund i Särna gick vi igenom lite klipp och anteckningar gällande material till en kommande artikel om skidåkning och skidåkare i norra Dalarna. Då hittade vi en bunt lösa maskinskrivna A4-sidor där någon som hette Skår Arvid Olsson berättade om byn Mörkret, dess tillkomst och historia.

Det var en minst sagt en jättespannande upptäck. Ett stycke kulturhistoria som kanske hamnat i glömska! Jag frågade naturligtvis Elon om jag fick låna bunten, läsa igenom och kanske och forska lite runt den.

Det visade sig att materialet var mycket intressant. Jag kontaktade mina vänner Leif och Ingegerd Frölander som bor i Mörkrets grannby, Tjärnvallen. Jo, de visste vem Skår Arvid Olsson var. Han var nu död sedan många år, men Skår Arvids son Lasse Olsson bodde kvar i föräldrahemmet.

Jag kontaktade Lasse som visade sig vara en gammal bekant som jag kände från Särna-Idre Fiskevårdsområdesförening. Jag åkte till mörkret och Lasse berättade lite om bygden och sin pappa. Vi tittade bl.a. på en massa bilder från orten ur Lasses minst sagt digra fotoarkiv. Lasse berättade att det var en dåvarande granne, Olle Bohman som 1978 intervjuat hans far för att det kanske i framtiden skulle ingå i en bok om Skår Arvid. Tyvärr hann Skår Arvid gå bort innan det blev någon bok.

Lasse berättade att Olle Bohman som gjorde intervjun med hans pappa numera bodde i Älvdalen. Jag fick tag på Olle i Älvdalen och berättade att jag hittat hans texter om Skår Arvid Olsson och byn Mörkret och att jag gärna ville publicera materialet i vår lilla tidning Kringelfjords-Nytt. Olle tyckte det var jättekul att jag hittat skriften och jag fick gärna använda den. Både Lasse Olsson och Olle Bohman har dessutom hjälp mig med kompletterande uppgifter till texten.

Hans Forsslund

SKÅR ARVID OLSSON

Riksspelmannen och hemmansägaren Skår Arvid Olsson föddes 1907 som yngst av 7 syskon i byn Mörkret, 25 km väster om Särna i norra Dalarna. Han avled 1981.

Arvid var under lång tid politiskt verksam. Han har bl. a varit kommunfullmäktiges ordförande i Särna.

Arvid var en framstående spelman. Sin första fiol fick Arvid vid sju års ålder. Han besökte de gamla spelmännen för att lära sig spela deras låtar på rätt sätt. Arvid var också en duktigt dragspelare. Han har bl. a vunnit första pris i en dragspelstävling i Särna.

Riksspelmannen Per-Olof Moll har hos Arvid lärt sig spela den "dialekt" som är typisk för Särna. Per Olof Moll har skrivit om Särnas spelmän. Tillsammans med Per-Olof Moll har Arvid medverkat vid inspelningen av LP-skivor i samarbete med Dalarnas Museum.

Per-Olof Moll gick bort 2010, endast 56 år gammal.

Som dåvarande granne till Arvid och hans hustru Elsa blev jag intresserad av Mörkrets historia.

Under sommaren 1978 intervjuade jag därför Arvid om hur det var förr i tiden i byn Mörkret. Arvids hustru Elsa, född 1916, hade kor fram till september 1984 och var en av de nordligaste leverantörerna av djur till Farmeks slakteri i Borlänge.

Jag har även intervjuat Amanda, änka efter Arvids kusin. Hennes berättelse återkommer vi kanske till i ett senare nummer. Avsikten med intervjuerna var att sammanställa materialet i en liten bok. Arvids frånfalle omöjliggjorde tyvärr planerna på en bok.

Hoppas dock att du käre läsare uppskattar att höra om ett stycke bygdekultur, om en tid som flytt, en kultur som format oss och gjort oss till de individer vi är i dag. En tid, ett liv, händelser inte så långt borta, men som nu mest är minnen och berättelser från våra äldsta släktingar och ortsbor.

Mycket har redan, och kommer tyvärr att gå i graven med dessa människor, därför tror jag att allt som skrivs ned i dag kan vara en viktig länk till vårt arv och hur livet en gång såg ut för våra förfäder, en gång för inte så länge sedan.

Jag har med stor behållning läst artiklar i Kringelfjords-Nytt om bygdekulturen här uppe i Norra Dalarna och är glad att kunna lämna ett bidrag.

Olle Bohman
Älvdalen i april 2013

SKÅR ARVID OLSSON FRÅN BYN MÖRKRET i Särna socken berättar minnen och historia

Nedtecknare: Olle Boman. Bilder: Lasse Olsson. Samanställning H. Forsslund

ENDA TRANSPORTMEDLET I VÄGLÖST LAND

Klövjade hästar på väg över fjället

Fast bosättning här i Mörkret kom till stånd 1847. Det var min farfar som kom ifrån Norge och bosatte sig här. Långt tidigare hade folk från Särnaheden anlagt fåbodar här. Ett minnesmärke från den tiden är den s.k. "gudvarelov-tallen" på östra sidan om älven.

Min farfar lånade en fåbodstuga över första vintern och på våren började vad man kallar koloniserings av omgivande vildmarken. Försörjningen klarades med avkastningen från boskapen som så småningom ökade. Jakt och fiske utgjorde en viktig del av försörjningen.

Efter några år kunde han skaffa sig en häst och sedan blev det årligen en marknadsresa till Elverum i Norge i början av mars. Han förde då med sig ripor som fångats i snaror, viltskinn,

hudar av tamdjur och mjölkprodukter som smör och ost, och kunde sedan köpa eller byta till sig andra förnödenheter och ta med sig hem. Det blev främst mjöl och salt.

Bygdens förbindelser med yttervärlden utgjordes under många årtionden av slädvägar vintertid och klövjestigar under barmarkstiden. Landsväg blev det först år 1914.

Efter omkring år 1885 blev skogsarbetet huvudnäring under lång tid, men också boskapsskötsel har betytt mycket för försörjningen. Den har varit särskilt betydelsefull under tider av livsmedelskriser och arbetslöshet.

Klingsåg anlades för husbehov.

Torrläggning av våtmark för vinnande av åkermark ägde rum under 30-talets arbetslöshet. El-kraft fick Mörkret 1942. Befolkningen ökade till omkring 1950, men är nu tillbaka på 1890-talets nivå.

BOSÄTTNING

Man vet inte när det först var folk här på orten. Den första fasta bebyggelsen kom till år 1846. Som jag nämnde var det min farfar. Han kom inflyttande från Norge. I Gördalen hade det varit bosatt folk i närmare 50 år då. Där fanns då en tjänsteflicka, Karin Jonsdotter. Det blev parti dem emellan. På hösten 1846 kom de flyttande över fjället. De hade en ungo och några får och kom hit till Mörkret. I Mörkret fanns på den tiden bara fåbodar. Fåbodarna fanns här redan i början av 1700-talet.

När de kom hit så hade de inget eget bo, utan de fick låna en fåbodstuga som de övervintrade i. När våren kom då var tiden inne för att börja bygga. Man kan säga att bygden därmed blev koloniserad.

Gudvarelov-tallen

Som bevis på att fåbodarna fanns tidigt, finns fortfarande ännu en tall på östra sidan om Fuluälven, den s.k. gudvarelov-tallen. Enligt traditionen skulle en yngling från Särnaheden hit på våren för att se efter hur det stod till i fåbodarna. När han kom fram till älven, var den mycket hög. Det var värflood. Vattenståndet var nära två meter över det normala. I ungdomligt övermod drev ynglingen sin häst ut i forsen och hästen lyckades simmande bära sin ryttare över älven både fram och tillbaka.

När han kom hem igen och berättade om sin vådliga färd blev hans far så rörd och glad, att han gick till Mörkret och högg i tallen in sonens initialer, hans födelseår 1711 och 1725, det är han gjorde denna lyckade färjning över Fuluälven. Dessutom skrev han: Gud vare lov.

Gudvarelov-tallen

Genom Karl-Erik Forsslunds försorg blev den tallen förklarad som ett naturminnesmärke och fridlyst. Nu återstår bara nedre delen av tallen. 1949 var det nämligen en stor stormfällning här och då blåste även den tallen över ända, men den har rests upp igen och det har blivit tak över stubben, så att inskriptionen kan avläsas den dag som i dag är år.

Då min farfar påföljande vår, våren 1847, skulle börja bygga, hade han dålig verktygsutrustning. Han fick lov att gå till Särnaheden för att få en borrh så han skulle kunna timra. Han byggde sig då ett hus så han kunde fortsätta på egen hand.

Försörjningen klarades av med avkastningen från boskapen som så småningom ökade i antal. Jakt och fiske utgjorde en viktig del av försörjningen. Efter några år kunde han skaffa sig en häst och sedan blev det årligen återkommande marknadsresor till Elverum i Norge. Den marknaden, i början av mars, kallas för Grundsetmarken och den finns kvar än i dag. Han förde då med sig ripor som han fångat i snaror och viltskinn och hudar av tamdjur och mjölkprodukter.

Forts. på sid. 6

Båtturer på Grövelsjön

Gör en dagstur till Norge och vandra tillbaka i Linnés fotspår

TURLISTA 2013

Sylöra går varje vardag från 24 juni till och med 27 september

Trafik måndag-fredag. Lördag och söndag ingen trafik. För 2013 gäller trafik från 24 juni till 27 september.

Vid stark vind kan turer ställas in av säkerhetsskäl. Turer utan förbokade passagerare ställs automatiskt in. Kontrollera gärna genom att ringa 070-336 25 80. Varje tur tar ca 35 min. Extraturer köres efter överenskommelse per telefon 070-336 25 80

BOKNING

Bokning sker på tfn 070-336 25 80 Från utlandet (+46 70 336 25 80) Bokningen är öppen varje dag mellan kl 08.00-20.00 från 16 juni -27 september.

Från Grövelsjön, Sverige

PRISLISTA 2013

Vuxen enkel	SEK 120
Barn 5-14 år enkel	SEK 60
Hund enkel	SEK 60
Barn 0-4 år gratis	
Stor ryggsäck/stor packning för längre fjällvistelse	SEK 40
Ryggsäck för dagtur gratis	
Tur och retur samma dag	SEK 180
Extratur minimiavgift	SEK 600

Sylöra är registrerad, godkänd och besiktigad av Sjöfartsverket. Reg nr SFB-8233. Detta innebär att all förskriften säkerhetsutrustning finns ombord och att våra skeppare är utbildade fartygsbefäl.

M/S SYLÖRA

GRÖVELSJÖN – SYLEN

www.sylora.se, telefon 070-336 25 80

Forts. Mörkret

"Tillbaks i Stormora efter att ha "lockat av", dvs följt korna ut på bete i skogen. Kalvar och killingar fick stanna på sätern. Kvinnorna är Skår Karin(Arvids kusin), Oline Persson(Arvids moster) och Olga Lindh(Arvids syster Bilden troligen från 30-talet

Man lagrade smör ifrån sommaren till vintern.

Likadant med ost. Förutom de där sakerna så plockade man en sorts fräken som växer vid kanterna här och som är skarp. Den är uppbyggd av mycket kiselsyra. Det finns knappast någonting som man kan rengöra träkäril bättre med. Det kallades förr "skäfte". Det var också en vara. Så köpte han förnödenheter med sig därifrån. Det blev mest mjöl och salt.

Så småningom byggde han en skvaltkvarn i en bäck.

En bäck som vi kallar Björbäcken och så köpte han med sig säd ifrån Elverum. Han försökte även odla säd här men det är så frostlänt så det är bara kornet som går fram vissa år.

Värlig tragedi

Familjen hade åtskilliga besvärligheter att kämpa med. Bland annat så hände det på 1860 eller 1870-talet att de när de släppte ut getterna fick de beta av björkslyor och vad de kom över, redan innan det blev bart. Sjön var islagd och när dottrarna skulle över och titta till getterna och då gick det inte bättre än att de föll i sjön, gick igenom isen. Min farmor hon märkte det så hon rusade till och fick tag i håret på en av flickorna, men då var den andra redan försvunnen.

Storskiftet

Sedan kom det så kallade storskiftet. Var och en fick sig tilldelat skog i förhållande till den jord som han hade odlat och lagt under plog. Man satte inte så stort värde på skogen då, men i motsats till många andra lyckades han behålla sin skog. Bara en liten del har övergått i bolagsägo.

VÄGEN

Den allmänna färdvägen gick genom skogen och över myrar, som man gjorde broar över. Det var häst på sommaren och häst med släde på vintern. Fortfarande så kommer stora mängder med snö, men då fick de sätta trugor på de där lätta hästarna som körde ovanpå snön. Likaså hade de lätt för att ta sig fram över myrar och steniga vägar. De började stakningen av vägen 1911 ifrån vägen

mellan Särna och Idre. Sedan blev det diverse stakningar. 1913 var vägen till stora delar bruten hit fram till Mörkret och 1914 blev den färdigbruten till Fuluälven i det närmaste.

Föregående vinter hade man byggt en ny bro över Fuluälven. Sedan var det väl brist på medel och det hela stod mer eller mindre stilla några år. Det byggdes några 100-tals meter då och då. 1922 blev det brytning på vägbygget på fullt allvar igen, kanske var det redan 1921, det vågar jag inte säga. Jag var med på den sista sammanbindningen.

Vi byggde både ifrån Gördalen då och härifrån Mörkret. På hösten 1924 blev vägen sammanhängande, sådan den nu var. Mycket behövde göras åt den, men den var dock framkomlig och det betydde mycket för kommunikationerna. Vägen betydde mycket, bland annat för posten.

Tidigare hade postföraren åkt skidor på vintern och gått sommardag. Han använde först häst på vintern, när det var vinterföre. Sedan fick han bil. Det var 1925 tror jag. Han kunde inte köra bil hela vägen men vände här med bilen.

Det var problem med vinterväghållningen.

Det var kolossalt svårt att hålla vägen öppen med den tidens plogbilar. Efter svåra snöfall och snödrev tog det veckor innan man fick upp vägen igen.

Bröderna Skår Arvid och Skår Olaf Olsson hemma på gården i Mörkret.

Emretssons gräv & entreprenad AB

JAG UTFÖR ALLA TYPER AV GRÄVJOBBS:
Schaktning för husgrunder
Dränering • Dikning
Kabel- och rörschakter
Enskilda avloppsanläggningar
och mycket mer...

Jag utför även:
Buskröjning vid vägkanter
Snöröjning

KOSTNADSFRI KONSULTATION
30 års erfarenhet av mark- och anläggningsarbete ger dig trygghet och kunskande.

Välkommen att höra av dig
Mats Emretsson

Emretssons Gräv & Entreprenad i Särna-Idre AB
Hallonstigen 4 • 790 91 Idre Telefon: 0253 - 205 89 • Mobil: 070 - 258 06 08
E-Post: mats@emretssons.se • Hemsida: www.emretssons.se

Då hände det att postföraren fick köra posten med häst Mörkret - Gördalen och hade en bil stationerad här i Mörkret, som han körde fram och tillbaka ned till Särna. Ibland var det plogat till Njupåsen. Alldeles i början gick det som sagt på skidor.

Jag minns än, när de kom svettiga och trötta med postsäckar som vägde 40 - 50 kg. Vi var särskilt glada när Åhlén & Holms kataloger kom ut. Per Emretsson åkte skidor eller gick. Ola Jensen (1920) använde skidor och häst.

När vägen byggdes lade de upp en s.k. "bankett".

De grävde dike över myrarna. Sedan lade de torvmossan där vägbanken skulle bli och sedan körde de på grus

på det där vintertid med häst så länge det var vinterföre på de där banketterna, dvs. ända tills det blev barmark igen.

Det var ingen allmän väg utan det var jordägarna, som satsade pengarna eller om det var kommunen därnere rent utav. Det var inte så stor tillrinning i kassorna på den tiden så det kunde bli ebb som bestod ett eller flera år innan de kunde sätta igång igen.

Jag var med cirka en månad och byggde väg vid Lillådalen,

alltså 7 km ifrån Gördalen. Jag var sjutton år då. Vi var fyra man. Det var Olaf, 14 år äldre än jag, två bröder Gustav och Kalle Myrholm och så jag.

Jag vill minnas att vi tjänade 7:50 i genomsnitt per dag och det var inte alls dåligt 1924, om man då tar i betraktande att vi var två som var långt ifrån fullvuxna karlar.

På sträckan som gjordes färdig 1924 arbetade 40-50 man. Sedan var det en del anläggningsarbetare. Sådana som har hållit på med sådant jordarbete vid järnvägsbyggen och sådant.

1939 blev vägen upprustad och intagen under allmänt underhåll.

Det var en stor framgång för då blev den bättre underhållen än vad den hade varit tidigare.

Under en lång följd av år var det ett verkligt problem att kunna ta sig fram på vägen i det skick som den var.

Bilen kunde ännu inte alltid ersätta hästen

Han som körde posten då, han fick hugga ned skog för att lägga på vägen så att det skulle bära bilen. Han körde fast otaliga gånger.

Vägen blev plogad i sista hand och när de svåraste vinterstormarna drog fram fanns inga vad vi kallar för snöskärmar eller sådant, utan det blev igendrivet.

Det plogades inte några plogkantar utan vägen blev som ett djupt dike. Då kan man tänka sig hur det blev att arbeta upp vägen igen, när den hade drivit igen.

Det tog veckor att arbeta upp den igen. När vägen var igensnöad sköttes kontakten med hästfordon.

Även när byvägen var öppen, så åkte vi skidor emellan Särna och här. Dvs. vägen var vinteöppen men inte plogad så den var farbar alla dagar.

Jag minns när jag åkte ned för att mönstra för värnplikten.

Då åkte vi skidor ned. Vi var två i sällskap när vi åkte ner till Särna och det gick på ett par timmar. När vi skulle hem igen hade det börjat snöa och det frös under skidorna. Det tog sju timmar att ta sig hem på skidor.

Det tog oss 13 timmar att komma från Särna och hit till Mörkret.

Det var en julhelg som jag fick följa med far och mor till Särna. När vi skulle fara hem igen hade det fallit mycket snö. Far hade köpt hö till hästen. Han fick lägga av det mesta som han hade inhandlat i den vägen och fara ifrån det. Och hästen kunde gå mindre än 50 meter mellan varje gång han behövde vila.

Men rekordet, det var i alla fall 19 timmar som det tog för ett sällskap timmerkörare att köra från Särna till Mörkret. De fick lov att stanna någon timme eller så här och där. Hästarna skulle få vila och äta ordentligt. De hade inte mycket mer än släden, när de kom fram. De hade lagt av undan för undan. Det var ett kraftigt snöfall. Det var väldigt besvärliga snöförhållanden då.

Vägen innebar ganska stora förändringar. Man kunde färdas med häst och trilla över skogen.

Vi kunde åka cykel, någonting som inte hade funnits tidigare. Det blev lite lättare att leva. Min farfar hade då varit död sedan 1906. Han fick inte uppleva det.

Andra vanliga färdvägar

Var ner över Väster-Dalarna. Vissa tider, när isen var lämplig, gick det lätt att färdas efter älven. Då åkte man till Sörsjön och handlade vad man behövde.

KONTAKTEN MED NORGE

Min bror hette Bror. Och min far hette Skår Olov Olsson. Min farfar kom ifrån byn Skåret i Norge och fick heta Skår Ola Persson. Han hade en halvbror som hette Ole som byggde på Skårvallen och blev den första fasta bebyggaren där.

Ungefär hälften av de som nu bor i Mörkret härstammar från Norge.

Min farfar, han var norrman, men farmor hon var från Särnaheden, min morfar var norrman och mormor kom från Särnaheden. Det var de två familjerna som var då. Och min farbrors hustru kom också ifrån Norge, från Sörtrysil. Så man kan gott säga att tredje generationen åtminstone är halvt norska. Vi har fortfarande släktingar i Norge. För min del har jag tre männingar.

Även under andra världskriget så var kontakterna med Norge ganska livliga. Stora sällskap kom över fjället hit. De fick med sig en del förnödenheter hem. Sådana som det var brist på där, både kläder och mat. Jag tror inte att det var precis nödsituationen som drev dem, utan det var det att de ville träffa andra människor och inte bara se tyskar omkring sig. Jag tror att de var roade av att komma och hälsa på.

Sedan efter kriget så blev det den här "margarintraffiken". Även vi har färdats dit. Det var inte heller den gången så där nödvändigt utan man tyckte det var roligt att åka dit i stora sällskap. Man köpte sina norska margarinkilon.

Det påstås att en norsk gutt utbrustit när svenskarna kom "Men är det sån hiskelig hungersnöd i Sverige".

Strax efter kriget då var det ganska vanligt med giftermål över gränsen. Danser och fester har man på norska sidan där man har lokaler. Det är även ungdom som kommer långt inifrån Sverige och dit upp. Det är en ganska livlig trafik över gränsen. Norskarna har mer och mer kommit över på svenska sidan men det blir på de större stråken. Vi har ingen kännning av det här på orten.

NAMNET MÖRKRET

Många har frågat hur namnet Mörkret har uppstått. Det var så att efter Sveriges erövring av Särna och Idre 1648 så ville inte norrmännen godkänna den ändrade gränsen. De ville bevara kontakten med Särna- och Idrefolket och kallade folket till gudstjänster.

Altaringar

Det finns altarringar på flera ställen och det där mötena måste ske i lönn-

dom och då sa norrmannen att de hade sina sammankomster i "mörker" och därav skall namnet på byn Mörkret ha kommit till.

VIKRESMÄTNING

Jag arbetade som virkesmätare i 41 år både i Sverige och Norge. På den tiden gick virket efter flottleder. Görälven är ett vattendrag som rinner upp på svenska sidan men den går igenom Norge. Det var stora mängder virke in till Görälven på norska sidan som köptes upp av svenska bolag. Det var svenska bolag som ägde skogarna på norska sidan. När det blev lugnt efter kriget, så blev det mitt jobb att mäta det där virket för Dalälvarnas Virkesmättningsförening. Jag vistades där långa perioder på vintrarna i sju års tid. Då fick jag tillfälle att återuppliva gamla bekantskaper och skaffa nya som jag hade stort utbyte av. De kontakter som jag fick på den vägen finns kvar än i dag.

Forts. på sid. 8

Norsk-Svensk gudstjänst - altarringen, Fulufjället 1936

Välkommen till vår
SERVICESTATION

SHELL IDRE

I vår ljusa moderna butik hittar du:

Drivmedel, livsmedel, butiksbarer, smörgåsar, kormenyer, videdouthyrning, släpvagnsuthyrning

Vi har fullserviceverkstad och däckverkstad.

Biltillbehör, Bildelar ordnar vi på i regel en dags leverans tid.

MILJÖSMART! Hyr bil hos oss

Tag tåg och buss till upp till Idre.
Bilen står här och väntar på dig.
Tryggt, enkelt och säkert.

ÖPPETTIDER
Vardagar 7 - 21
Lör, sön 8 - 21

IDRE
petroleum

Välkommen till Shell Idre

Macken mitt i byn

Byvägen 24 • 790 91 Idre • Tel. 0253-20112

Virkesmätningen gick till så att sågtimrets längd mättes i fot och grovleken i tum.

Det antecknades och redovisades och därefter blev det utskrivning på timmernoter som de fick betalt efter. Massaveden mättes på ett annat sätt. Den lades upp i travar. Vi fick mäta travarnas kubikinnehåll och redovisa det i antalet kubikmeter och sortiment; Prima eller sekunda. Det var en ganska omständlig procedur. Nu när mätningen sker vid industrierna så går det mera enkelt och summa-riskt till.

TIMMERFLOTTNING

Praktiskt taget allt timmer flottades. Allt timmer som avverkades efter Görälvsdalen flottades. Här forslades under och strax efter kriget en del på järnväg så länge den fanns. Det gick till industrier i Norge i mycket stor utsträckning. Mycket av massaveden gick till industrierna vid Oslofjorden. Jag mätte även en del norskvirke på järnvägsvagnar i Särna.

Korsnäs och Stora Kopparberg var huvudintressenter i Flottningsföreningen och de behärskade markerna. Fulubågan var en flottled. Man flottade även efter alla älvar i Norge.

Där flottade de på små bäckar. De utnyttjade vårfloden. Då stiger vattnet kolossalt fort. Bäckarna var mindre än Njupeån som kommer ner från Njupeskärsfallet. Det var inga kvantiteter efter bäckarna givetvis.

Det var problem med brötbildning. Men flottlederna rensades 1911, 1912, 1913 och 1914 så att de blev flottningsbara. Det hade flottats

långt tidigare men det var förenat med mycket besvär. Då var det grövre virke och flottlederna var inte iordningställda.

Det var lika många tillresande som ortsbör som jobbade med flottningen.

Det var en kort intensiv period, när strömlottningen pågick. De som flottade kom inte alltid från byn Mörkret, utan i min barndom var det vanligt att folk kom nerifrån Västerdalarna, Sörsjön. De kom tidigt på våarna. De åkte skidor. De åkte utefter fjällsidan och kom i maj.

På två veckor var det överspelat. Då hade "rumpan", som vi säger, gått vidare. En del som tyckte det var roligt att hänga med följde med "rumpan" ända till Vansbro, vet jag. Men det var inte många. De flesta hade fått nog när man jobbat i tre veckor.

Nu har flottningen upphört.

I någon mån har man återställt älven i sitt gamla skick. Den kan inte återställas till fullo, men de har dock lagt ut stora stenar. När man rensade älven på 1910-talet sköt man bort all grovsten. Man sprängde ned forsar och fall. Man byggde rännor av timmer men det var många gånger som de inte stoppade för vårfloderna. Det blev brötbildning.

1918 inträffade det just en brötbildning med en sådan där timmerräna.

När man skulle lossa den bröten så var det en av flottarna som fick en törn av en timmerstock så han ramla ned i älven och omkom. Det var i Fuluälven i fallen nedan för Fulusjön. Det var så att när flottningen började på våarna, då fick vi börja redan innan snösmältningen var klar.

Vi vandrade då på bakändan som man sa. Vi vältade i timer och massaved och sedan kom landrensningen, de kallade det för "rumpan". Då hade man båtar med som brötkarlarna använde sig av. Proviantsäckarna körde man i särskilda säckbåtar. För en yngling var det en stor upplevelse.

första gången han kom med i flottarlaget. Det var liksom att man kände att man växt till.

Jag var 15 år första gången, när jag deltog i flottningen.

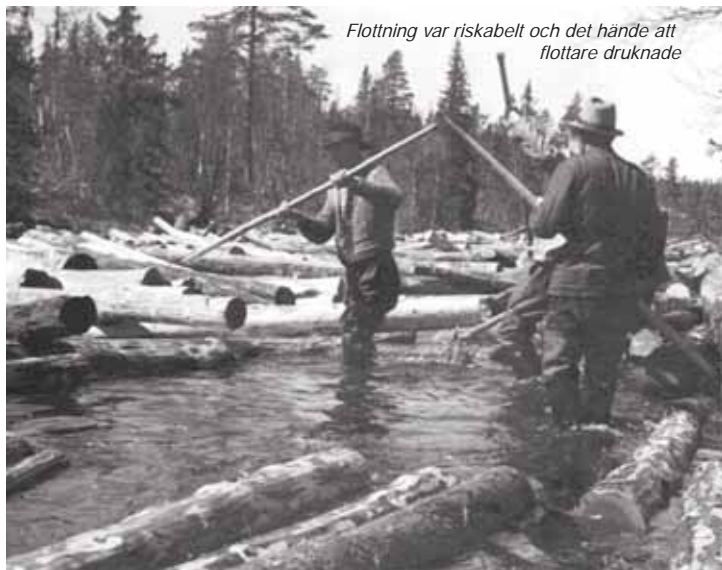
Det var första gången jag fick ta emot en avlöning, det var när vi kom fram till bestämmelseorten med "rumpan". Det var egentligen vid Galån. Det året följde vi med "rumpan" ned till Hierkstranden, en halv mil längre ned. Det var roligt många gånger, när det var vackert väder. Vi låg delvis ute vid nyingen där vi övernattade. Stockeld kunde det vara både si och så med. Inte så varmt alla gånger,

men det var på värkanten så det var i regel inte frost på nätterna.

En nying görs iordning genom att man tar två torrfurustockar.

Man täljer av ytveden så att man kommer in till kärnveden, som har lätt för att brinna. Sedan lägger man ihop de där stockarna, men emellan stockarna lägger man spåntade kärnveds stickor, så man får det att brinna längs hela stocken, och allteftersom de brinner så faller de samman om nyingen går bra. Det var inte alltid att de gjorde det men i regel så brann den fint hela natten.

Forts. sid 10

Flottning var riskabelt och det hände att flottare drucknade

HÅKAS HÄST&EL

NÄR DET GÄLLER!

- Nyinstallationer
- Reparationer
- Service
- Besiktning

Utnyttja ROT-avdraget!

Kontakta mig gärna för kostnadsförslag

Anders Johnson

Starrbacksv. 14 • 790 90 SÄRNA
Telefon: 0253 - 106 31 • Mobil: 070-622 62 38.
hakas_hast_el@msn.com

Flottning, kanske i Fuluälven

Välkommen till den vänliga butiken

En (nästan) helt ny butik!

Nyöppning

Tillsammans med Systembolaget
den 22:a Maj klockan 10:00.

Här hittar du

Stor sortering på LIVS & HUSGERÅD

CHARKAVDELNING med grillat

Egen UTTAGSAUTOMAT

SMÖRGÅSTÅRTOR på beställning

LOKALA VILT och GETprodukter

Eget BUTIKSBAGERI med CAFÉ

TÅRTOR på beställning

SNITTBLOMMOR & KRUKVÄXTER

Vi är ombud för

Kassagirot

SVENSKA SPEL

Välkomna önskar Mikael och Marie med personal

www.ica.se/idrebua Vi finns även på Facebook

IDRE BUA Tel: 0253-200 03

Vi har förnyat:

Frukt och Grönt avdelningen, Bröдавdelningen,
Förbutiken med kafeterian, bageriet,
ny inredning i kolonial och specialhyllorna,
ny kassalinje, fler frysar.

Vi har dessutom blivit grannar med
Fastighetsbyrån och Systembolaget.

ÖPPETTIDER

V26-V32

Mån-Lör 9-19

Sön 11-19

Övriga veckor

Mån-Fre 9-19

Lör 9-18

Sön 12-18

ICA
Supermarket
Idre Bua

Forts. Mörkret

Vi låg inte alltid under tak.

Det var inte alls vanligt på den tiden att det fanns plats för alla. Även om det fanns flottbaracker efter älvarna så var det plats för högst 15-20 man. På "rumpan" kunde det vara uppåt 50 man ibland.

De första dagarna hade jag 60 öre i timmen sedan 80 öre. Då hade jag samma avlöning som de stora pojkarna. Det blev en slant det där.

När lönen skulle bestämmas fick förmännen fälla sitt omdöme. De tyckte man var värd det. Man måste vara uppmärksam. Det första året jag var där var det två gamla flottare som hade somnat på sitt pass. Det blev brötbildning där. De fick gå för 60 öre i timmen efter det. När jag började så var det lite bekvämare. Man hyrde en lastbil och körde hela gänget hem. Vi satt på flaket. Även det var en upplevelse för en yngling.

Jag har provat på praktiskt taget allting i skogen. Jag har huggit, jag har varit lastkarl och jag har kört. Jag har varit brosslare (drar fram virket till vägarna), virkesmätare och flottare. Det är ingenting i skogen som jag inte provat på.

Omkring sekelskiftet grävdes en stor kanal, Stöa kanal.

Kanalen gick på norska sidan från Görälven som rinner ut i Västerdalälven, över till något biflöde till Klarälven. Man tog över timmer dit. Det fungerade några år.

Det var ett särskilt verk, som drev den där flottan. Den kan man se än i dag i närheten av Stöa.

SKOGSARBETET

Det fanns många jätteträd förr i tiden. Till att börja med var det dimensionsavverkning. Man tog alla träd hur de än såg ut som var 12 tum och däröver. Så gick det till på besparings-skogen. Många tyckte att det där var rovdrift, men det var kolossalt mycket skog kvar. Jag tycker inte man kan säga, att det var någon rovdrift av skogen. Nu tror jag att de avverkar betydligt mer än tillväxten. Då i början avverkade de säkert inte hela årsväxten.

Uppe vid Grövelsjön har jag sett jättestora stubbar.

Stubbarna står på ytor, där det inte finns några träd nu. Det verkar som om de huggit ned väldigt mycket där uppe. Det har blivit så att man kalaverkar både stort och smått. Jag har varit där uppe och mätt. Det var klampar som var över metern i diameter.

Praktiskt taget alla män arbetade i skogen på vintern förr i tiden.

Det blev så att man var borta från hemmet flera veckor i taget. Det var inte så lätt att komma hem, så att det var vanligt att man var borta hela veckorna. Ibland kunde det bli månader också. I de första kojorna, som jag bodde i var det långsgående britsar på båda sidor efter hela kojans längd. I mitten var det en eldplats. Där skulle alla laga sin mat över den

Innan motorsågarnas tid, - kapning med timmersvans

Nedan: "Heldagskväll i timmerkojan..." Observera strumpor och föllappar på tork i taket

IDREFJÄLLENS Sport

- ▶ FISKE
- ▶ JAKT
- ▶ FRITID
- ▶ BOENDE

www.idrefjallenssport.se 0253-203 08

Eriks bästa fisketips hittar du på hemsidan

Det mesta för fiske- och vandringsturen...

Välkommen in till
IDREFJÄLLENS SPORT
snett emot Ica Idrebuå

idrefjallenssport.se

öppna elden och man skulle även torka sina kläder där. Det kunde vara förskräckligt kallt i kojorna. Det blev rimfrost på väggarna. Huvudgården och kudden kunde frysa fast, det var inte alls ovanligt. Det var is på vattenhinken, så det gällde att hålla elden vid liv så mycket som möjligt.

VINTERLIV

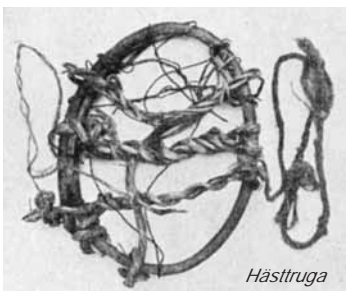
1909 var det ett lag med timmerkörare uppe vid Strådalen, en fåbodvall cirka 15 km från Mörkret. (Stråfulan, biflod till Fuluälven.) Då kom det en sådan massa snö att de inte kunde komma sig ut någonstans. De blev utan foder åt hästarna och mat åt sig själva. De räddade livet på hästarna genom vinterhässjor, där folk hade bärgat hö. De var tre i sällskap när de kom hit.

Den första hästen drev de fram utan några som helst körredskap.

Den andra hästen hade ett par skacklar på sig. Efter den tredje hästen hade de en släpstötting kopplad till skacklarna. När de kom hit hade de ändå inte något proviantställe utan de skulle fortsätta till Särnaheden. Deras tunga hästar hade svårt för att gå. De fick låna lätta hästar, som min far, hans bror och sväger hade. De satte trugor på dem och körde till Särnaheden och gjorde spår, på det sättets de tog de sig fram sedan. Så nog var det strapatser för folk.

Vi hade lätta hästar. Min far var till Norge och köpte sin första häst. Det var en blandning av fjordhäst och Gudbrandsdalshäst.

Gudbrandsdalingarna var lite tyngre än fjordhästarna och litet större. Det här var en liten häst, men han var kolossalt bra på att kunna gå, han gick på trugor hur ledigt som helst.

Hästtruga

Trugor var motsvarigheten till snösör som vi använder.

En snövinter i senare tid gjorde de speciella trugor så att de kunde köra ovanpå snön. Trugorna var ungefär 25 cm i fyrkant. De satte på trugorna då de körde ut och de fick sitta på hela dagen. Snödjupet var ca 110-120 cm.

I skogskojorna hade vi väldigt små utrymmen att disponera över. Kött och fläsk och andra matvaror som tälde att frysa hade vi i lärar utanför kojorna.

Forts. Mörkret

Inne hade vi sådan proviant som inte fick frysa, potatis och liknande.

Det var många stekpannor, många kastruller som var i farten på den öppna elden där vi även torkade våra kläder.

Det fanns inga torkkrum då utan det hängde våta kläder och strumpor runt röktratten som satt ovanför eldstaden. Bädden bestod av en brits med i bästa fall en madrass. Många gånger fick man bädda på granris. Dan Andersson sjunger om det i visan helgdagskväll i timmerkojan.

Vi var högst 16 man i en koja.

Fyra hörnbritsar och fyra man på varje brits. Men då hade de redan förbättrats för i de första timmerkojorna, som jag såg, men som jag aldrig bodde i, där var det en enda brits efter varje långsida. Där hade de en del av provianten ute och det de inte kunde ha ute sköt de in under britsen. De dukade på britsen för det fanns inte mer än ett bord och där kunde de inte alla få plats. Det såg ut som det gör nu i Brottbäcksstugan till exempel. Där är det två britsar.

Det var ofta kallt i skogskojorna.

Det var bara timmerväggarna. Var de illa timrade så kunde det vara förskräckligt kallt. Det frös i vattenhinken på nätterna. Jag vet också att huvudgården - jag hade en riktig kudde med mig - den kunde sitta fastfrusen i väggen på morgonen. Det var ingen, som tyckte att det där var så konstigt. Det var normalt. Man fick hålla sig varm på dagarna.

ODLING OCH BÄRGNING AV FODER

Sedan är det så att odlingen har fortgått. Vi fann att det var besvärligt med bärningen av fodret. Man fick gå utefter slätterängarna efter älven här på myrar och bärga. Vi började i början av juli månad och fick hålla på ända in i september. Sedan gavs möjligheter att få bidrag för torrläggning och odling av myr och sankmarker.

Vi sökte och fick statsbidrag för att sänka Stora Njupesjön här. Ett arbete som vi höll på med i några år.

Det gjorde att vi fick flerdubblat våra slättermarker. Från och med den tiden var ängsslättern slut.

Ett annat bärningssätt var att riva renlav.

Det var mossa på fjället på höstarna. Man lade ihop renlav i stora högar, som blev lämpliga "hölass". Sedan på vintern slog man spakar under de där högarna och tippade upp dem, så lade man emot släden, som det var ris på och så lastade man. Det hade väldigt stor betydelse för fodertillskottet. Man kunde få ihop ganska mycket foder med måttligt arbete.

Bara en liten del av det hö vi behövde kunde vi bärga på åkerjord häromkring.

Vi måste fara ut på slätterängarna nere utefter älven och vid fåbodvallarna. Vid fåbodvallarna hade vi lador som vi bärgade in i. Det var ungefär på samma sätt som vi gjorde hemma vid, men det var inte tal om att köra något foder, utan när det hade torkat i hässjorna fick vi bära det på stänger in i ladorna.

Det som vi bärgade på slätterängarna och myrarna bredde vi ut på marken sedan vi hade slagit det. Det måste torkas väldigt bra för att kunna lagras i vinterhässjan. Vi gjorde en underbyggnad på vinterhässjan ungefär en fot ifrån marken så att det blev luftcirkulation runt om hässjan.

Vinterhässja - Färla Hembygdsförening.

Sedan lade vi på två lager med hö mellan varje stång och stängerna satte vi fast med vidjor som vi hade vridit. Vi försökte bära så stora tjocka *hökämmer som möjligt. Det kunde vara 30 - 40 kg på varje. Vi hade cirka 100 kg hö i varje lager och det kunde vara 6-8 sådana där lager. Det kunde bli 600-800 kg i varje hässja.

Lasse Olssons morfar med stort hölass och liten fjordhäst

Vi äkte och hämtade höet på vintern innan det blev alltför mycket snö.

*) *hökämna* = ihopränsad och iordninglagd höttapp.

Det hände också, att vi tog löv och torkade i skogen. Och det satte vi upp på gällar.

Vi satte upp stänger emellan två träd och hässjade upp de där lövkärvarna, "nekarna". Det hände många gånger att älgarna var där och lät sig väl smaka. Det har berättats, att det var någon som förargats över detta och hängt upp ett rep, gjort en snara och när älgen gått i snaran fick gubben en köttbit i stället för hö.

Höbärningen började i juli och vi höll på ända in i september.

Höet skulle torkas väl och det lyckades inte alla gånger utan det blev ligande så att man fick vända på det för att få det torrt. Slättertiden drog ut. Jag minns faktiskt att vi höll på ända fram 1 september någon gång.

I slutet av september eller i början av oktober tog vi mossa på fjället.

Då skulle vi passa på medan den var fuktig för annars gick det inte att lägga till den. Den skulle läggas i fina högar, ett lass i varje. Vi rev ljung som vi lade närmast fjället. Sedan lade vi mossan ovanpå.

På vintern hade vi med oss långa spakar som vi drev mellan fjället och mosslasset. Vi kunde ha tre sådana spakar under varje lass som vi sedan

drev in med en järnslägga eller en stor träklubba. Sedan när vi hade fått loss mosslasset ifrån backen gällde det att bända upp, välla upp lasset. Vi fick ta ett tag med varje spak och stötta varje spak undan för undan tills vi fick lasset på kant. Då vällte vi upp släden emot mosslasset och sedan tippade vi tillbaka det hela. Vi band fast lasset vid släden. Besvärligt var det för hästarna att komma upp med den tomma släden på kant och det var

Mosshämtning på fulufjället

inte lätt att komma ned alla gånger. Det sköt på så fruktansvärt att vi hade bromskätting på slädmedarna många gånger.

Forts. sid. 13

**VI UTFÖR ALLA FÖREKOMMANDE
JOBB INOM VVS!**

**MINDRE BYGG JOBB SÅ SOM
REPARATIONER OCH VATTENSKADOR**

GLASMÄSTERI/VVS BUTIK

Även entreprenad med minigrävare (5ton).
Byter allt inom glas ex: Bilrutor, isolerglas,
stenscottsreparationer, planglas (kittning)
vanliga fönster

Välkommen att kontakta oss
Hattis och Tobbe

Bygg&Vvs Akuten • Särnavägen 142 • 790 90 Särna
byggovvsakuten@gmail.com

Thorbjörn 070-6010176 • Hans-Ove 076-8384575

Fjätervålen

toppen i Idrefjällen!

Sommar i Dalafjällen i all ära, men här i Fjätervålen väntar vi på vinter!

14 December 2013 - 21 april 2014 har vi öppet i backar, spår, butiker, skidskola och värdshus.

30-årsjubileum!

Den 28 december 1983 invigdes Fjätervålen. Nu firar vi vår 30-årsdag med flaggan i topp och framtiden för oss. Säsongen som gick ökade vi försäljning av skidpass mer än genomsnittet i branschen. Snart ska ett hotell stå klart i backen och vi ska fortsätta vara det lugna, naturnära alternativet med den bästa skidåkningen!

On line-bokning

Köp skidpasset på www.fjatervalen.se så slipper du köa i kassan och kan ge dig direkt ut i backen!

Häng med på vad som händer

Titta in på vår hemsida, anmäl dig till Nyhetsbrevet och gilla oss på Facebook!

Idrepasset

Områdeskortet som gäller både på Idre Fjäll och Fjätervålen. Ger dig tillgång till 58 pister!

- * 1002 m.ö.h
- * 317 meters fallhöjd
- * 18 nedfarter
- * längsta nedfart 3000 meter
- * FIS-klassade storslalombackar
- * barnområde med snäll lutning

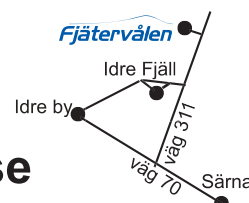
Fjätervålen

1983-2013

30 års skoj i backen!

Fjätervålen 0253-211 40

www.fjatervalen.se

Forts. Mörkret

Stenvallens fäbod - belägen på östra sidan om Fuluälven

Bild: Utlånad av Inga Wall

Det tog sin tid när vi skulle ta mossan och det tog sin tid på vintern. Hade vi fått upp väg till fjället så gällde det att använda den innan den snöade igen. Det fanns litet av jakt även på den tiden.

FÄBODAR

Vi hade fäbodan dit vi flyttade djuren på sommaren.

Det hade man allmänt. Jag tror ingen hade sina djur hemma, möjligen i kyrkbyn. Jag hörde talas om att flera hade en sommarladugård litet utanför byn och då hade de en kvinna som vallade de där hemkorna. Det vanligaste var att man for till fäbodarna så tidigt det gick an och där beredde man ost och smör av mjölken. Vi fraktade smöret i träbyttor. Man kunde *klövja det, man kunde köra på slåde. Vi hade så nära till vår fäbod så vi bar ned det mesta på ryggen. I september flyttade vi ned från fäboden.

*) Klövja= häst med packväskor.
Se sid. 5

Vår fäbod låg i Stormorvallen.

Det är 2.5 km. dit, så vi använde sälan hästar annat än då vi fraktade de där träkärlen som de hade smör i, smörbyttorna. De fick många gånger stå över tills vi började köra in höet från fäboden, vilket skedde i december. Det var svårt att få kontanter. Det var mycket självhushåll på den tiden. Det var skogsarbete som man också fick hjälpa till med. Smör och ost såldes i Särna och farfar tog med fågel till Elverum i Norge. Proviantresor gjordes till Sörsjön. Man åkte på älvisen när det var bra före.

Fäbodarna som fanns här före den fasta bebyggelsen är rivna.

Där skolan är nu, där fanns det hus kvar. Det fanns hus på alla tre vallarna. De kallas för Sjövallen, Buskvallen och Trävallen. De hade namn efter gårdarna i Särnaheden. Trävallen och Buskvallen är de äldsta.

TRANSPORTER

Det var en del småbrukare som nyss hade etablerat sig och de hade inga hästar. De kunde få låna av dem som hade. Jag vet också att de drog på skidkälken.

De drog hem hö från skogen och mossa ifrån fjället. Farfar drog på skidkälken. Det har jag sett med egna ögon.

Skidkälke lastad med gödsel

Oftast var det bara en som drog kälken.

I de nybildade familjerna fanns det bara en arbetskarl. Han kunde så småningom få en son som hjälpte till och sköt på bakifrån. I den dåliga terrängen i Norge var det mycket vanligt med den sortens transporter. De till och med drog ihop timmer på skidkälke. Det var norska experter på. Skidkälken, den har varit ett viktigt hjälpmedel. Det kommer tillbaka något liknande nu när de har de där snöskotrarna, som drar en kälke med timmer på.

Min farfar bosatte sig här 1846.

Då fanns det inga vägar utan de var hänvisade till att bära. När han fick hästen blev den en god hjälp. Han kunde då klövja på sommaren och köra med slåde på vintern.

MATSEDELN

Matsedeln var ganska enkel. Det var det de producerade hemma; smör, ost, mjölk. De bakade grovt matbröd och dessutom fanns det fisk i vattnet och vilt i skogen. Det var en mycket viktig del i mathållningen. Det fanns mycket fisk på den tiden. Vissa vattendrag var överfulla av fisk. De hade ripsnaror ute på vintrarna. De satte ut snaror för hare också. Det är väldigt lätt att fånga hare på det sättet.

Lyckat ädelfiske - Fulu fjället

Det var inte så gott om älg heller.

De kunde inte få en älg varje år utan det var mera sällan. I min barndom då var det nästan tomt på älg så ären före 1920 var det totalförbud på älgjakt. Och det var rent märkvärdigt vad älgerna ökade på den tiden. Folk respekterade det där förbudet i stor utsträckning.

I slutet av 1800-talet fanns det vildrenar, "sömme" som den kallades. Vem som helst fick skjuta den. Så sent som 1969 fanns det drivrenar i Mörkret. Idrelapparna sa att drivrenarna kom från Norge. Det har inte funnits några lappar här i trakten.

LAPPAR

Bild: Wikipedia

I Idre har det funnits lappar i norra delen uppe vid Hävlingen.

De hade också vinterlägen så långt ner som vid Hällsjön. Jag tror att Forslund skriver om det i boken "Med dalälven från källorna till havet." Många lappar har varit här och tittat på Fulu fjället och har velat slå sig ned här men de har inte fått myndigheternas tillstånd..

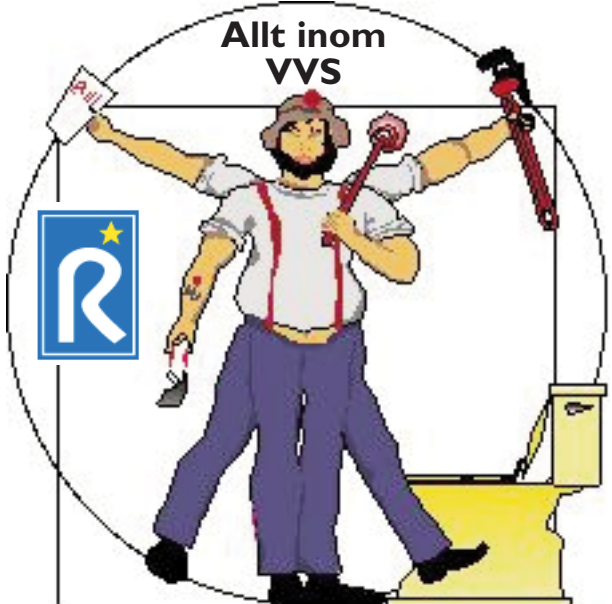
På 1930-talet då var den här "rikklappen" ifrån Åre, Tomasson hit.

Han hade fotoateljé, droskbilar mm. i Åre. Han skulle absolut komma tillbaka hit. Han hade sällskap med en annan same, som heter Fjellgren, som också var en stor renjägare. Lars Krojk har också varit här och tittat. Alla har försökt att komma hit. Senast var det en Blind, men närheten till Norge har varit ett hinder, och sedan är det svårigheten att hitta ett bra sommarbete. De skulle ha intervjuats ända nere vid Storådalen alltså nedanför Hällsjön. Jag tror att det är myndigheterna, länsmyndigheterna som satt stopp för de planerna.

Myndigheterna tänkte inte så mycket då på att det skulle vara ett reservat som man skulle spara, utan det berodde mera på att svenskarna fick betala mycket till norska för den skada som renarna gjorde på lövtäcker och vinterhässjor då de kom över. Norrmännen har inte haft några renar så långt söderut. De har hållit till längre norrut där lapparna har en konvention att de får gå över gränsen på ömse sidor.

Forts. sid. 16

Harryssons Rörservice

Din närmaste fackman inom
VVS

Välutrustad servicebil

Mobil: 070-5460477
Byvägen 9 • 790 91 IDRE

Särna-Idre Fiskevårdsområde

Särna-Idre Fiskevårdsområde omfattar Särna och Idre Socknar, med 17 mil större strömvatten, 6000 ha sjöar och massor av mindre strömvatten: ungefär 400 000 ha landområde. Sveaskogs vatten ingår och genom samförvaltningsavtal de flesta reservatsvatten utom i Fulufjällets nationalpark och Hävlingesystemet.

Fiske i Särna och Idre socknars världsberömda strömvatten!

Strömfiske efter öring och harr kommer i regel igång framåt midsommar. Vid lämplig väderlek kan dagsfisket på vissa sträckor vara bra även tidigare. Natfisket brukar vara fenomenalt i början av juli i vissa vatten: ex Storån, Grövlan, Sörälven, Guttan m.fl. Andra halvan av juli blir vakperioderna kortare. De största öringarna tas i regel på natfiske.

Sjöar, vinter- och sommarfiske efter röding.

Särna-Idre FVOF sätter ut röding i ett stort antal vatten (uppräknade under särskilda bestämmelser nedan). Fisket på röding är bäst maj-juni, då rödingen hugger bra på långdrag eller fluga vid nattliga vakperioder.

FISKEBESTÄMMELSER OCH KORTPRISER

Bestämmelser för fisket inom Särna-Idre FVO 2013-05-01 – 2014-04-30

SAMLIGA VATTEN: Fisket skall ske med måtta och god fiskevård. Fisket upplåtes endast till husbehov och fångad fisk får ej saluföras. Levande fisk får ej användas till agn.

Strömmande vatten (vari innefattas här) dessutom: Allt fiske också förbjudet under tiden 1/9 – 30/4, med följande undantag:

Flugfiske med flugspö: tillåtet i alla harrvatten 1/9 – 31/10 (i Storån finns harr upp till Sognstupet),

Minimimått I Österdalälven mellan Krabbnäset (badpl. Östomsjön) och Hornån, i Fjäten från fallen till Fjätros: öring och harr 45 cm, fångstkvt: max 2 öring eller harr/kort och dygn. På flugfiskesträckorna: öring och harr 35 cm, fångstkvt max 5 öring eller harr/kort och dygn. Övriga vatten: harr 30 cm, röding 25 cm, öring 25 cm (i Hällsjön inget minimimått för röding).

Harrfisket med flugspö på hösten är tillåtet i alla vatten där det finns harr 1/9 – 31/10

Med undantag för de vatten där fisket är avlyst, se nedan.

Fiskekortspriser: Endygn- 60: -, tvådygn 100, tredygn- 120: -, vecko- 300: -, säsongskort 400: - (make+ maka 600: -)

Fiskekortet gäller endast för met-, kast-, spinn-, pimpel-, och flugspön, samt enkla dragredskap, 2 spön/fiskare, även i Sveaskogs vatten (se upp för privatarronden), samt inom Dala Fjällfiske utom Långfjället och Fulufjället (se fiskekartan). Fiskekortet gäller i hela Glysjön, hela Öjsjön och hela Trängselsjön. Ungdomar under 16 år får fiska på målsmans kort. *Brott mot skyldighet att uppvisa giltig upplåtelsehandling lämnas till allmänt åtal och kan även leda till beslag av utrustning. Övriga brott mot fiskeregler enligt ovan kan leda till uttagande av kontrollavgift (enligt den nya lagen om fiskevårdsområden).*

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER I FÖLJANDE VATTEN (där fisk planteras ut):

Burusjön, Bålsjön, Näcksjön, Öresjön Särna, Öresjön Idre, Långtjärn Idreberget.

Därutöver förbud att fiska från båt eller flytring i: Övre Trollsjön, Slöttjärn, Valtjärn, Källdalstjärn, Bladtjärn, Tjärn 87, Slättåstjärn, Mellersta Långsjön, Kimtjärn, Älgsloken, Blanktjärn (Drevdagen), Gytjtjärnarna, Ögåvalltjärnarna, Bergslagstjärn, och Bumlingtjärnarna, Glytjärn, Djuptjärn, Jämngäddtjärn, Stora Flysjön och Nedre Trollsjön. I samtliga här uppräknade vatten gäller max 5 laxfiskar/kort och dygn.

Sträckor endast upplåtna för fiske med flugspö: Storån: uppströms Hällsjön, ovanför bron i Foskros till Hällsjön, och från Sognstupet till Klingforsen. Buruån: utloppet ur Burusjön till Smedkojan. Fjätälven: från skoterleden vid Ringströms till Fjätros. Sörälven: Från Båthusströmmens kraftverk till Gudbrandskojan (gapskjulet). I alla harrvatten även 1/9 – 31/10. **På flugsträckorna är fiske från flytetyg förbjudet** (OBS! i Storån mellan bron i Foskros och Hällsjön är även plastkula tillåtet, men endast på den flugsträckan).

På följande sträckor förbud mot allt fiske: Sörälven: Mellan Flickerhån och Storsillret (gapskjulet).

Fulan: från Södra Fulusjön till fallet vid Gethammaren. Grövlan: från Storedan (gapskjulet) till sammanflödet med Storån. Förbudsområdena skyltas.

FISKEKORT IDRE: Idrefjällens sport, Shell. Sörälvens fiskecamping, Idre fjäll. GRÖVELSJÖN: STF, Grövelsjögården, Sjöstugan
SÄRNA: Särnaffären, Presentshopen, Särna camping, Turistgården STF. STORSÄTERN: Fjällbua

Fiskekort kan även köpas på hemsidan.

FOTO: H. FORSSLUND

SNÄLLA: Undvik att kasta cigarrettfimpar på vattnet (isen), fisken kan ta dem som mat. Antingen "omsätter" fisken "näring" från fimpen och får sämre värde som matfisk, eller också fastnar filtret i analen och leder till en plågsam död för fisken.

FRÅGOR/TIPS: SE HEMSIDAN:
www.sarnaidrefvo.se
eller ring 0253-102 10.

Trevlig fiskesäsong
önskar vi alla glada laxar!

Särna-Idre Fiskevårdsområde

coop
KONSUM

VÄLKOMMEN TILL DIN KONSUMBUTIK I

SÄRNA

Det mesta av det bästa • Välkomna

Alltid aktuell - säsonganpassade råvaror

Öppettider

Vecka 25-40: Mån - fred 9.00-19.00

Övriga veckor: Mån - tors 9.00-18.00

Fredagar 9.00-19.00

Alla veckor: Lördag 9.00-17.00

Söndag 11.00-17.00

SERVICEBUTIKEN I SÄRNA

- Vi är även ombud för: Post, Bussgods, Lotter och Banken nära dig med insättning-betalning samt kontantuttag, receptfria läkemedel.

Aterbäring
upp till 5%

Färsk frukt och grönt

Fräsch och säsonganpassad frukt grönsaksdisk

Kött, fisk och delikatesser

Vår väl sorterade charkdisk innehåller mycket gott att botanisera bland. Naturligtvis erbjuder vi lokala specialiteter som älg, ren och fjällröding m.m.

KONSUM SÄRNA Tel 0253-101 07, 0253-20078, 20128 • E-post: konsum.nd.sarna@telia.com

coop
KONSUM

VÄLKOMMEN TILL DIN KONSUMBUTIK I

IDRE

Nu i ny regi

Öppettider: Mån - lör 9-20
Söndag 11-20
Vecka 26-33 alla dagar 9-20)

**ALLTID
20%
RABATT**

PÅ HÄR AVSLUTADES BEHÖRST I ALLA
OCH FÄRRENS I 5.000 KRÄR I 100 KR
GITT COOP MEDLEMAREN

**FÄRSK, SVENSK
MJÖLK FRÅN VÅRT
EGET MEJERI.**

Nu har vi egen mjölk från
Grådö Mejeri i vår butik!

Marknadens bästa kundkort!
Upp till 5% tillbaka!

VI ÄR OMBUD FÖR:
Apotek • Lotter • Post

Här finns alltid kunnig och trevlig personal
som gör sitt bästa för att ta hand om dig!

Välkommen att upptäcka din nya Konsumbutik!

Annsophie Rönning med personal

KONSUM IDRE Tel 0253-200 78, 201 28 • E-post: konsum.nd.idre@telia.com

Elsa Olsson på väg att "locka av" i Stormora. Förmodligen 50-tal.

HUSDJUR

Husbehovsslakten den gjordes hemma. Det kunde vara så att de fick lov att lära sig det jobbet var och en. Någon var mera försiktigkommen än andra så han fick hjälpa till. I synnerhet gällde det grisslakt. På 1900-talet och framöver hade man grisar. Längre tillbaks var det inte så vanligt.

Man hade mycket får och getter. Ett stort antal djur av alla slag som man svältfödde i slutet av stallsäsongerna. Djuren kunde knappt stå på benen när de släpptes ut. Små kreaturen, får och getter, kunde släppas ut så fort det blev en bar fläck. De kunde livnära sig utav sly och ljung. Korna var ställda på det sättet då och de stod i sin på vintern. De kunde inte producera mycket mjölk. Det blev en sådan svag uppfödning. Det var kanske också deras räddning, de blev anpassade för den där svältutfodringen.

I slutet av 1930-talet fick vi kontakt med lantbrukskooperationen, slakteriföreningen och mejeriföreningen. Vi gick aldrig med i slakteriföreningen. Nej, slakteriföreningen, den har inte hjälpt oss, även om vi levererat våra slaktdjur till den. Vi får inga efterlikvider på det sättet.

Mejeriföreningen den gick vi in i direkt för att det blev mycket lättare mjölkhantering på det sättet. Vi fick skicka iväg mjölken i stället för att bearbeta den. Ju mera vi bearbetade mjölken desto mindre fick vi i avkastning, eftersom det går åt så många liter mjölk för att framställa t.ex. 1 kg smör.

Vi levererar mjölken till Mora. Vi ställer ned mjölkflaskan varje dag som bussen går, alltså fem dagar i veckan och sedan har vi bra kylning så då kan vi då spara en del av det som blir under helgen.

SKOLAN

Skolan i Mörkret började omkring 1898. Då blev det småskola här med de två lägsta klasserna. Sedan då de skulle fortsätta i vad man kallade folkskola, fick de inackorderas i Särna eller i Särnaheden. De var borta mycket när de var inackorderade. De fick ta med sig mycket förning hemifrån, mjölk när det passade, smör och bröd och så vidare. Sedan fick de betala värdfolket några kronor.

Mina två äldsta systrar gick inte i skola här, utan de gick hela skolgången i Särna. De närmast efter dem, de fick gå två år här och resten i Särna. Man gick sammanlagt sex år i skolan. Det har jag också gjort. Den äldsta stugan hos Amanda Olsson var skollokal.

Jag gick hela min skoltid där. På hösten 1925 blev den riktiga skolan färdig. En som är som byggd för skola. Elevantalet har varierat ifrån 7-8 upp till 20-talet.

Skolan hade en egen lärare.

Det kallades för mindre folkskola. Numera kallas det för B-skola för mer än en klass. Jag var ensam i min klass genom hela skoltiden. Det var ingen mer som var född år 1907. Jag fick hänga med de två närmast före så gott det nu gick och så småningom så gick det bra.

Jag skulle faktiskt fått sluta skolan när de som var ett år äldre slutade, men det var inte lagligt därför att skolplikten upphörde först det år man fyllde tretton. Jag fick gå mina sex år fast jag hade väldigt mycket ledigt under sista terminen. Jag gick knappast hälften av tiden.

Läraren hade rätt att ge lov ett visst antal dagar. Sedan hade skolrådets ordförande rätt att bevilja 10 dagars ledighet, men om ledighet därutöver skulle hela skolrådet besluta. Läraren var glad bli kvitt mig i skolan så jag fick de vitsorden att jag kunde vara borta därifrån. Det blev en hel klass mindre egentligen. Så länge jag gick i skolan var det ingen som studerade vidare.

Möjligheter att studera vidare fanns i Mora men det kostade mycket och det var ont om pengar. Det förekom aldrig heller att läraren fick livsmedel eller dylikt av folket i byn.

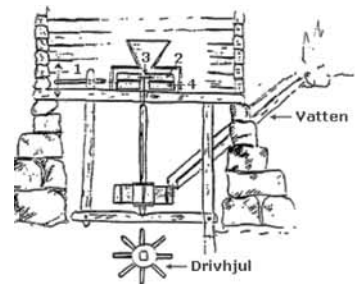
SKVALTKVARNEN

Det var min farfar som byggde kvarnen. Han odlade lite korn men det mesta köpte han. Det blev billigare mjöl genom att han malde det själv. Och till det ändamålet timrade han upp ett litet kvarnhus i Björbäcken. Det ligger en km ungefär från gårdarna här. Björbäcken är en fjällbäck som faller ganska brant.

Principen var den att skovelhjulet i stället för att som vanligt gå horisontalt så gick det vertikalt. Då var det så enkelt att i övre änden av hjulaxeln

var en av kvarnstenarna fastsatt. Den andra kvarnstenen var stillastående. Spannmålen hällades genom en trumma i centrum på kvarnstenarna. Det var bara farfar som använde kvarnen.

Kvarnhuset var ca 3 x 3 meter. Kvarnstenarna blev borttagna ganska tidigt och under första kriget användes just de stenarna. Man drog dem för hand och lade foder havre och korn för att få *gröpe. De stenarna finns någonstans i byn, men jag vet inte var. Kvarnen var nedlagd långt före första världskriget. Men stenarna var hämtade därifrån. Vi var där och tittade på hur det där såg ut. Det var som jag sa en tunna som man hällde kornet i och det föll ned i centrum på de där stenarna så maldes det om och mjölet blev liggande utomkring. Det var osiktat.

FUNKTIONSSKISS SKVALTKVARN

1. Lätteverk. Med detta kunde 2 lättas.
2. Löpare, den övre roterande stenen.
3. Segle, drev löparen.
4. Liggare, den undre, fasta stenen.

Bild: Sävsjö Hembygdsförs. årsbok 1999

SÄRNAFFÄRN

Välkommen till det
"LILLA VARUHUSET"
i Särna - mitt i byn
(fd. Sprängs)

HÄR HITTAR DU bl.a:

Järnvaror • Färg • Tapeter • Vitvaror • Fiskeutrustning/kort • Kartor • Leksaker • Sodastream • Återförsäljare för Garmin produkter, tillbehör och mycket mer.

Vi är även ombud för:
SYSTEMBOLAGET

Minikafé med gott fikabröd, mackor och korv m. bröd i butiken.

Hamburgare
Nu serverar vi även goda hamburgare

HÅLTAGNING - PIERCING
Vi tar även hål i öron för örhängen etc.

Särnaffärn • Särnavägen 33 • 0253-104 30

Skolavslutning i Mörkrets skola 1950 eller 51

Farfar hällde i så mycket säd som det gick i den där trumman. Sedan låg han och tog igen medan det höll på. Han var där på nätterna, låg där och väntade. Driften upphörde före sekelskiftet. Kvarnen revs på 40-talet. Den som blev ägare till det behövde ved och tog ned det och sålde. Då hade taket varit dåligt i många år, men det var kärnvirke så att timmerstommen den var intakt. Skovelhjulet det var lite medfaret, men jag minns i alla fall hur principen var.

På Bergslagens museum i Falun finns det en modell på en sådan skvalt kvarn. I princip densamma. Den har varit igång i norska Ljördalen. Och den var på en fastighet som hör Bergslagen till. Så jag vet att de lät tillverka en modell av den kvarnen och dessutom av en valmsstamp, som de också hade i Kvarnån i norska Ljördalen.

Då medan jag arbetade i Ljördalen så var det en väldigt häändig snickarkunnig karl som fick i uppdrag av Bergslaget, att göra en modell av både kvarnen och stampen.

*)Gröpe= en slags gröt av mald och blötlagd säd som används som foder.

SÄGEN

Sågen intill Fuluälven är igång nu igen. Men inte med vattendrift som i gamla tider. Det var pappa och farbror och deras sväger som hade den i början.

Min pappa Skår Olof Olsson, min farbror Skår Jo Olsson och deras sväger Trå Per Persson byggde en såg med ett vattenhjul och ett blad.

Bilderna är på den vattendrivna sågen i Mörkret.

Mannen som står på bilden är Skår Olof Olsson (Mörker-Ola, Arvids far).

Sågen låg strax nedanför dammen. Det står kvar en hel del maskiner där. Sågbyggnaden revs när vi fick kraftstationen. Vattentuben fick gå genom huset men det kunde ha ordnats utan att rubba husen.

Ramsågen gick länge men omkring 1917 tyckte de att de skulle göra en cirkelsåg.

De fick dit en byggkunnig man ifrån Leksand, Per Eriksson. Cirkelsågen drevs med ett större vattenhjul. Det sågades rätt mycket virke på den där cirkelsågen.

Allt virke som skolan här är gjord av är sågat där. Så småningom köpte de en hyvelmaskin som de satte upp där, så att även det hyvlade virket i skolan här är förädlad där nere. Hyvelmaskinen finns fortfarande kvar. Den står utomhus, 50 meter nedanför dammen. Vattenhjulet och cirkelsågen hade de i 15-20 år.

Vi var sådana optimister då när kraftstationen byggdes.

Vi trodde att vi inte skulle behöva de där grejorna utan vi skulle göra en sågbänk och driva den ifrån turbinen. Men det blev aldrig så. Jag tror inte heller att det hade varit så lyckat.

Sedan var vi några stycken som köpte en cirkelsåg som drevs med en tändkulemotor.

Det är den som står där nere vid sågen.

Det var min sväger Fredrik Lindh, Gustaf Myrholm från Tjärnvalen, Gustaf Spånberg och jag som köpte tändkulemotorn och cirkelsågen. Det var en väldigt dålig affär. Min sväger var villig att överta det och det fick han hjärtans gärna, för vi ville bli av med det.

Det gick inte att tjäna någonting på den där sågen.

Motorn var inte dyr i drift men vi fick inga uppdrag. Vi skaffade virke men vi kunde inte göra det i sådan omfattning så vi kunde driva det som en industri. Vi kan rätt och slätt säga att vi var inte tillräckligt kunniga. Det är min systerson, Oskar Lind, som har sågen nu.

Vi skaffade tändkulemotorn år 1935. Då var det mycket vanligt att man hade småsågar, cirkelsågar ute i skogen på avverkningsarna. Det var också vår tanke att driva sågen på det sättet. En tid gick ganska bra. Min sväger sågade åt Vägförvaltningen i ett par års tid. Sågen har varit i användbart skick hela tiden.

När man startar tändkulemotorn värmer man upp det man kallar för tändkulan eller värmeplåten. När den är tillräckligt varm efter några minuter så sprutar man in olja direkt i den och sedan drar man igång och komprimerar och då tänder han. Den är ganska ekonomisk. Starka grejor. Det är en Målilla-motor. Sedan var det Beijers. Det var ganska lika grejor. Sedan fanns det en annan typ, Munktel, med stående cylinder.

Den här Målilla, har liggande cylinder. Den fungerar väldigt bra, tycker jag. Jag har sett den säga där.

KRAFTSTATIONEN

Det var nöden som drev fram kraftstationsbygget 1941. Då hade vi börjat ledsna på *karbidlamporna och vi sökte de utvägar som fanns att få till ett kraftverk som kunde nödortfört försörja oss med ellyse och även till en och annan kokplatta. Elektriciteten blev otillräcklig så efter några år fick vi anknäring till det stora elnätet.

*)Karbidlampa drivs med Acetylen som bildas genom en reaktion mellan kalciumkarbid och vatten. Lampan brinner med kraftig vit (men sotande) låga och lampan måste rengöras varje dag.

På den tiden i början av 40-talet då fanns det mycket ungt och arbetsfört folk, så att man tekniskt andelar i kraftverket och man gjorde dagsverken för dessa andelar. Den som hade skog lämnade timer för det virke som behövdes för formsättning av dammen, för huset och för stolpar inte minst. Ett 25-tal man sammanlagt var med i bygget.

De som inte hade möjligheter att jobba eller hade skog eller någonting att skjuta till teknade några enstaka andelar som de betalade kontant, men det bidraget var väldigt litet.

Forts. på sid 18

Kom till rofylld fäbodmiljö!

Servering i storrös med öppen eld. Kolbullar, smörgåsar, hembakat, kaffe och souvenirer.

ÖPPET 25 juni - 14 juli sommaren 2013

Öppet alla dagar kl. 11-18. Måndagar stängt.

Helgsmålshöbön Lördag 29 juni. Servering.

Telefontid: måndagar kl. 11.00 - 16.00. Tel nr: 070-681 89 61, 0253-202 46. Grupper och enskilda - Hör av Er för information och ev. besök på andra tider.

Välkomna till Lissåvallen!
önskar Annika med familj

Reservation för ändringar i programmet!

Welcome to Lissåvallen - a Peaceful summer farm!
Serving in the old cook house with open fire. Traditional "Kolbulle", homemade sandwiches and cakes, coffee and souvenirs.

Open June 25 - July 14 summer 2013
Every day 11 am - 6 pm. Closed Monday.

Forts. Mörkret

Så vi fick tigga anslag från kommun, stat, jordägare och så fick vi det hela att börja rulla och gå.

Dammen och kraftverket blev färdiga 1942. Kraftverket var igång ända till mitten av 50-talet dvs. innan vi fick anknötning till riksnätet. På vintern kunde kraftverket gå bara ett par timmar på kvällen och morgonen, vi måste sedan stänga av det för att tillrinningen av vatten var för liten så det räckte inte till på långa vägar. Min bror var maskinist vid kraftverket så länge han levde. Han dog 1967 och sedan var det andra som växelvis skötte om kraftverket.

SKOGEN

De allra största hemmansskogarna ägs av Korsnäsbolaget.

Fulubågan nära "Stupa" (Fulufallen)

Det gick så till att vid storskiftet fick man skogstilldelning i förhållande till den jord som var odlad.

Som odlad betraktades den jord som var utdikad och torrlagd, även om den inte var brukad. På Stenvallen var det en affärsman från Norge som visste om det där så han satte igång och dika och torrlade ett stort skifte då anses marken odlad. Det blev aldrig taget i bruk men han fick kolossalt stora skogsskiften tilldelat. Likaså fick de skog även om det bara var slätterängar.

Grundskildret är en annan sådan där gård. Av andra bondskogar är det mesta kvar. De här fåbodskiftena som hör till de gamla fåbodvallarna har blivit bolagsskogar. Det var väl kanske på det sättet att ägarna där

inte tyckte att de kunde avverka där, eller och så begrep de inte vad skogen var värd.

I Gördalen fanns en stor gård och den tilldelades kolossalt mycket skog, både i Görälvsdalen och efter Fuludalen här, ovanför Tjärnvallen och Storbäcken. Den första brukaren efter storskiftet var rik. Han hette Tysk JO och hans son, som övertog gården, hade inget sinne förekonomi och det gick utför, så nu ägs hela det komplexet av Korsnäsbolaget. Det var Trävarubolaget Dalarna som blev ägare till det mesta av Tyskgården i Gördalen.

Bolagen har inte köpt upp så där väldigt mycket skog här i Mörkret, utan man har kvar skogen i stor omfattning. Ja, den skog som nu fanns tilldelad. Det är ett litet skifte, det var så att sönerna skulle ha stor del och döttrarna bara en liten del. Det är bara en av fastrarnas skifte som blev sålt. Det andra är kvar i enskild ägo, det får man vara tacksam för. Sedan är det ett fåbodskifte, som hör Sjövallen till. Det har också krånglat sig kvar i enskild ägo. Det har varit många ägare till det.

Skogen vid Fulubågan tillhör Korsnäsbolaget. Den tillhörde från början Tjärnvallen och Tyskgården i Gördalen. Det var Trävarubolaget Dalarna, det hette från början Storälvdsbolaget. Jag tror att det var norskt. Sedan blev det Dalarnas och sedan blev det så att Korsnäs övertog det. Det var två bröder.

En var chef för Korsnäsbolaget och den andre var bara en bankdirektör. Han hade hand om Dalarnas affärer och stoppade deras krediter och så fick Korsnäs köpa det, påstods det.

PLANER PÅ FJÄLLHOTELL I början av 1940-talet ville fortifikationsförvaltningen bygga en stor anläggning här.

Det skulle bli ett fjällhotell vid Stormorvallen och när de var ute efter mark så blev jag och mina syskon överens om att vi skulle sälja ett markområde där uppe för en symbolisk summa bara för att få vägen hit. Nu blev det så att jordägarna byggde vägen och i sinom tid ville fortifikationsförvaltningen ha en garanti av kommunen för att få låna pengar av Statens Fritidsnämnd. Kraven var att värdkommunen skulle garantera att driften hölls igång i 10 år i de där anläggningarna och det vägrade kommunalfullmäktige med åtta röster mot sju. Vägrade den garantin! Det gällde 100.000:-.

Kommunen skulle garantera att hotellet hölls i drift. Om det gick dåligt så skulle kommunen stötta det eller övertaga det. Det var meningen det. Det där kan jag aldrig smälta. Jag kan inte inse vilken kommun som skulle ha nobbat ett sådant erbjudande. Det gjorde Särna kommun som då var en egen kommun där även Idre ingick. Jag kämpade med näbbar och klor för projektet. Det skulle ha blivit något liknande Högfjällshotellet i Sälen.

STEFAN WALL ÅKERI AB

GRUS, GÅRDSGRUS, SAND
- direkt till din tomt eller bygge.
CHAKTNING • GRÄVNING
PLANERING • SNÖRÖJNING
SKOTERUTHYRNING, FÖRSÄLJNING

MEDLEM I MASEFRAKT

Hyr en vedeldad pool
till festen eller kompisgänget.

Vi levererar:
Makadam, matjord, stenmjöl, sandningsgrus, mursand, gjutgrus, sand, bärlager, os förstärkningsgrus och krossat förstärkning.

Vi utför arbeten som:

Betong- och gruskörning, enklare grävning, schaktning och planering, lossning och lastning, leverans/transport av eget grus mm.
Vintertid även plogning, snöröjning och skoterservice.

UTHYRNING: skotrar, pulkor, källkar, kläder och vedeldad pool.

Tel. 0253-310 77 • Mobil. 073-08 55 602
hem.passagen.se/skoterturer • walls-akeri@hotmail.com

Forts. Mörkret

Fortifikationsförvaltningens hade haft bättre förutsättningar än någon att kunna hålla det där leva de. Mellan turistsäsongerna hade de kunnat förlägga militära kurser och sådant till hotellet, vilket var avsikten. Det var inget militärt. Det var tänkt som ett hotell för de anställda.

I Idre fick de igång något liknande, en fjällanläggning.

Det kom in i ett senare skede. Överjägmästare Ebeling hade varit i Amerika, flugit över där och sett hur de hade med sina parker och sådant. Han skulle omsätta det i Sverige och då ville de visa delar av fjällvärlden som kunde upplåtas och vissa delar som inte skulle göra det. Då hörde just Idrefjäll till de trakter där man kunde tänka sig en utbyggnad för exploatering.

Fulufjället var så orört att de inte ville exploatera det. Reservatet på Fulufjället tillkom då. Visst är det en tillgång att hafjället orört men vi lever inte på det. Om det hade blivit en turistanläggning i Mörkret hade vi haft 50-100 årsjobb här. Och vad det skulle ha betytt det är lätt att räkna ut i dag när det kanske finns en handfull arbetsföra människor kvar här. Jag här mer än ett skolar. Jag har gått för sex lärare. Föräldrarna brukade aldrig skicka med någon mat åt läraren.

För närvarande bor endast ett tiotal personer i Mörkret.

VALDALEN

Valdalsbygget - Gamevallen Valdalen - vandring ca 7 km

De flesta av oss har säkert gått eller åkt skidor fram och åter ut till den vackra gamla fäboden Valdalsbygget. Fäboden ligger upp mot Valdalsfjällen väster om Grövelsjön, bara ett par km in från "Norgevägen". Ett av områdets populärare utflyktsmål.

Den här gången skall jag inte berätta så mycket om vallens historia utan mer om en härlig vandring för

den som vill göra en kortare trevlig dagsvandring i omväxlade lågfjällsnatur. Jag lovar dock att vid annat tillfälle återkomma med Valdalsbyggets historia och låta några som brukade vällen under 1900-talets första hälft berätta om livet där. Jag jobbade emellanåt på Storsättra fjällhotell och bodde under några vinterdagar i mitten av 90-talet hos den nu bortgångna Agnes Jonsson i Storsättern.

Agnes var uppväxt på Valdalsbygget och berättade en del om den tiden för mig vid köksbordet. Kanske tar jag med lite historik och lite minnen från hennes tid på Valdalsbygget i samband turäkningss-

tips i Valdalsområdet i vinternumret av Kringelfjords-Nytt.

Här uppe i Grövelsjöområdet finns några riktigt härligt omväxlande och väl preparerade skidleder. Några bjuder på strålade fjällvyer och som dessutom passerar Valdalsbygget.

Var skall vi då börja vår fjällvandring?

Ja det finns många svar på den frågan. Du kan börja vid Grövelsjöns Fjällstation, Sjöstugan eller vid Storsättern. I vårt fall gör vi det lite lätt för oss och startar vid parkeringen vid stigen mot Valdalsbygget, för i dag skall vi bara göra en kortare vandring på knappt 6-7 km.

Vägbeskrivning

För dig som händelsevis inte besökt Valdalsbygget så kommer här en kort vägbeskrivning. Från Idre kör du upp mot Grövelsjön och när du kommer till Storsättras vackra fjällhotell (där ni även kan stanna på hemvägen och inta en härlig nygräddad väffla om ni kommer före 16.00).

Vid Storsättra åker ni rakt över bron över Grövlan och följer Norgevägen ca 3-4 km upp mot fjället och får då en parkeringsplats med infotavla och spårcentral på vänster sida.

Här vid infotavlan parkerar min fru Eva och jag nu vår bil inför den vandring jag nu kommer att beskriva.

Forts.sid 20

Välkomna till Grövelsjöns Fjällstation

Svenska Turistföreningens sydligaste fjällstation.

Här blandas gamla traditioner och gemytlig miljö med nya fräscha grepp. Här slutar bilvägen och fjällederna tar vid. Fjällstationen är ett givet utflyktsmål för dig som besöker Grövelsjön.

RESTAURANG OCH CAFÉ

Vår restaurang med Slow Food inriktning har en mäktig utsikt över de norska fjällerna.

Åt buffé, à la carte eller en fikapaus med kaffe och dopp.

SPA

Unna Er en lugn stund med en av våra sköna behandlingar. - Må gott och ladda nya krafter!

BUTIK

Väl sorterat sortiment av friluftskläder och utrustning. Allt vad du behöver för fjällturen. Livsmedel, tidningar, hantverk och souvenirer.

UTHYRNING

Väl sorterad uthyrning av friluftsutrustning till vettiga priser. Här finns allt som behövs för fjällveckan.

GUIDADE VANDRINGAR - TEMAVECKOR

Hela sommarsäsongen anordnas turer med färdledare och olika temaveckor. Ring eller besök vår hemsida för information.

www.stfgrovelsjon.com

GRÖVELSJÖN
GRÖVELSJÖNS FJÄLLSTATION

Grövelsjöns Fjällstation information och bokningstelefon: 0253-59 68 80

Forts. Valdalsfjällen

Vandringen börjar i liten smal öppen dal som slingrar sig fram

Vid informationstavlan börjar stigen som är en markerad kryssled. Vandringen börjar i liten smal öppen dal som slingrar sig fram med gles fjällskog på sidorna. Har det nyligen regnat kan det vara rätt blött, något som de många örterna som täcker marken gläds åt.

Vänder man sig om och tittar mot nordost så ser man fjället Bergsetskallen som är Valdalsfjällens utlöpare mot öster.

Stigen övergår efter ett tag i en gles fjällbjörkskog som även inrymmer en och annan hårt men vackert tuktat urskogstall.

Efter en kort men vacker och lätt vandring på ca 2 km ligger vackra Valdalsbygget där som om tiden stått stilla sedan 40-talet.

Om vädret inte tillåter att rasta ute så finns en rejäl raststuga med kamin där det finns möjlighet att gå in och rasta.

Innan man för några år sedan återupptog sommarbruket av den gamla fåbodstugan så användes den som raststuga för allmänheten, men som sagt nu har man rest en timrad raststuga precis i början av gårdstakten.

Jag har många fina minnen från den gamla fåbodstugan, speciellt vinterminnen när vi kvällstid skidat ut till vallen i pannlampornas sken. Vi hade skickat folk i förväg som tänt kamin och ljus. En nästan trolsk känsla infinner sig när de upplysta fönstren dök upp i vintermörkret. I fåbodstugan bjöd vi sedan våra gäster på "timmerhuggarkaffe", kolbotten med *messmörduppa och Dan Anderssons visor som "helgdagskväll i timmerkojan", "till min syster" med fler till gitarr. Oförglömliga stunder.

Vi hade bland annat högsta ledningen för Teliakoncernen med på en sådan kväll. På den tiden var Idre flygplats i drift och gruppen kom upp i chartrade plan.

Valdalsbygget med sitt undangömda läge nära gränsen användes av både norska och svenska soldater under andra världskriget.

På fåbod-stugans väggar och ytterdörr finns inristningar och namn från gränssoldater som vistades här under orosåren på 40-talet.

*) messmörduppa= varmt messmör eller mesost med stekta fläsktärningar utrört med stekfett.

Men nu är vintern långt borta och solen skiner, i dikeskanterna frodas sommarens blommor och örter.

Hela gårdstakten verkar sjuda av liv. Det bråker här och råmas där, ko och getskällor pinglar och en hund ger oss ett glatt välkomnande skall och där sitter några vid ett bord och fikar.

Det är Familjen Holm som håller fåbodlivet levande här under ett par korta sommar månader. Familjen Holm representeras här av Mamma Monica och pappa Berny plus en dotter och ett par barnbarn för att inte

glömma hunden Siri som försökte hålla ordning på getterna. Egentligen är familjen betydligt större men de äldsta barnen är redan utflugna ur boet, eller kanske tycker att det finns mer spännande saker för ungdomar att göra än att mjölka kor och getter.

Men här var något som inte stämde? Tyckte jag inte att fåbodfolket pratade gotländska?

Jodå, det stämmer vi kommer från Djupviken i Sproge på Gotland. Familjen Holm var nu inne på sitt 4:e år på Valdalsbygget. Hemma på Gotland har familjen ett jordbruk och de är djur från gården i Sproge som de fraktar hela den långa vägen från Gotland upp hit till sommararbetet här vid norska gränsen.

Jag undrade i mitt stilla sinne hur detta kunde gå ihop ekonomiskt? Var

till slut tvungen att föra frågan på tal. Det visade sig att de fick ett litet bidrag från EU för att hålla marken öppen vilket kunde finansiera frakten av alla djur upp från Gotland.

Djurbeståndet på Valdalsbygget bestod av 3 fjällkor, 1 kalv, 5 getter, 7 killingar, ett par hundar och katter. Familjen har (beroende på mjölktillgången), ost, mjölk och i bland smör till försäljning. Kaffe med hembakt bröd och kakor finns också vissa tider till försäljning.

Inför denna artikel så kontaktade jag Monica för att höra om de skulle vara på Valdalsbygget även nu i sommar?

Jo då, vi kommer upp till sommaren igen, berättar Monica.

Vi anländer till fåboden onsdag efter midsommar och blir kvar till 20 augusti.

Valdalsbygget. I bakgrunden syns nya raststugan och vedboden

Kurvans TYG & KLÄDER
IDRE 0253-205 04

Välkommen till vår stora butik!
Kläder och tyger i mängder!

Hos oss hittar du tyger i alla smaker • Vi syr gardiner på beställning
Kläder för dam, barn, herr • Snösmucken • gam mm.

Syrran & Jag
Kurvans

Välkommen till vår butik mitt i byn
Heminredning för alla

Lakan • dukar • ljus • lampor • mattor • handdukar • skor mm.

0253-205 03

Öppettider för båda butikerna

Måndag - Fredag	10:00 - 18:00
Lördag	10:00 - 13:00
Söndag	Stängt

Välkomna önskar personalen!

Monica låter killingen gosa lite med Eva

Obevakad gränsovergång

Vi kommer att ha med oss getterna med killingar, fjällkor och ev. några flasklamm.

Givetvis har vi ju hundarna o katterna med oss också. I serveringen kommer vi att ha fika med "fäbodmacka", långfil och kaffebröd, både mjölkfritt och glutenfritt alternativ. En och annan souvenir kommer också att finnas till försäljning.

Efter att Berny tagit med oss på en rundtur på vallen där han bl.a. visar oss kokhuset och mejeribua som står över bäcken, tar vi adjö och vandrar bort mot norgegränsen (Som bara ligger ett stenkast från

Valdalsbygget) och vandrar sedan vidare mot Gammelvallen på norska sidan. Getterna bestämde sig i stället för att ta kryssleden upp mot det lilla fjället Dyllen, kanske för att njuta av utsikten. (Eller bara för att betet är helt enkelt är bättre på den sidan.)

Vi passerar ganska omgående gränsen till Norge. Nivån på säkerhetskontrollen var låg. Den bestod bara av några lösa störor som hängde och dinglade som ett grovt draperi i en bjälke i stället för grind i gränsstaketet. Troligen i avsikt att förhindra att renar och kreatur skall gå tullfritt över gränsen. Flytande vätskor och slidkniv gick även det bra att få med över gränsen utan problem.

På norska sidan finns det inga ledkryss, varken här eller någon annan stans i norska fjällvärlden. (Ledkryss är en svensk företeelse för att markera i första hand vinterleder.)

Här är vandringsleden dåligt utmärkt, men det är inga som helst problem att följa stigen, även om den är ganska oansenlig på sina ställen.

Lite lustigt är det att naturen ändrar sig nästan omedelbart när man kommer in på den norska sidan. Här består skogen nästan helt av mycket gles fjällbjörkskog och marken är till stor del täckt av gräs. Det hela ger ett intryck av att man vandrar i en enda stor vacker fjällpark.

Gammelvallen

Efter bara ca en kilometer så glesnar björkskogen ännu mer och den lilla norska fäboden "Gammelvallen" dyker upp. En betydligt mindre fäbod än Valdalsbygget. Vi följer stigen över gårdstakten och när vi passerat resterna av det gamla staketet i den bortre ändan så står vi vid ett stigkryss. Går man till vänster så kommer man till Valdalsens fjällgård, men vi väljer att följa stigen till höger denna gång.

Här börjar kanske den vackraste biten av leden som nu till stor del går uppe på en mycket smal ås som till sällskap har en liten munter bäck som emellanåt bildar små vattensamlingsar efter sin slingrade väg.

Från vår upphöjda position på den smala åsen ser vi emellanåt valdalsfjällen som bjuder på härliga vyer, bland annat mot Storslåga som

Vy mot Storslåga

sträcker sin pampiga hjässa hela 1 326 meter upp mot skyn. Just de här sista två kilometrarna fram till vägen är sagolikt vackra. I september när höstfärgerna lyser som vackrast bjuder den här biten på ett extra fantastiskt skådespel. Plötsligt ser vi reflexerna från en bil mellan oss och fjällen.

Den vackraste delen av vandringsleden är nu slut. Vi kommer ut på norrevägen ett par hundra meter från riksgränsen och vi får nöja oss med att gå på asfalt den knappa kilometern tillbaka till bilen på den svenska sidan. Vi känner oss väldigt nöjda med denna kombinerade dagsutflykt och fjällvandring. En liten vandring med stora naturupplevelser som inte gör någon vandrare besviken.

KLASSIKERN

Vill du så kan du naturligtvis bara gå fram och åter till den vackra fäboden Valdalsbygget. Inta medhavd matsäck, titta på djuren och fäbodlivet och insupa atmosfären från för.

Inte minst barnen kommer att uppskatta det äventyret. Kommer ni mitt på dagen och det inte stör arbetet på fäboden så finns gott fika, hembakt bröd och goda fäbodmackor att köpa av värdparet Monica och Berny Holm

ATT TÄNKA PÅ

Om det har regnat mycket så kan det vara rätt blött på sina ställen, så ett par ordentliga kängor kan vara på sin plats. (Även om det är blött så är underlaget mest sand efter leden).

Tänk på att allemansrätten inte gäller runt en fäbod, så respektera brukarna och deras arbete, håll hundar kopplade, släng inte fimpar och snusrester för getterna äter sådant och blir dåliga. Camping runt fäboden är inte heller tillåtet utan att ha pratat med fäbodbrukarna först. □

STRÅKENS EL AB

TEL. 0253-202 65
FAX. 0253-202 99
MOB. 070-338 15 28

IDRE

Utför allt i EL

**Vi säljer även
Cylinda vitvaror**

Begär gärna offert/broschyer

STRÅKENS EL AB

!! SNABB SERVICE !!

LARS-ÅKE: 070-338 15 28

Text & foto: H Forsslund. Faktatexter: Charlotta Rosborg, Ylva Ekström (f.d. Fäbodstinta på Lofjätåsen), Länsstyrelsen Dalarna, RLF, Gränslandet/Ävdalens kommun

Vandrings - Utflyktstips

LOFJÄTÅSEN

Stenåssjövägen - Lofjätåsen Vandring ca 4 km

Lofjätåsens fäbod ligger i väglöst land i Stådjan-Nipfjällets naturreservat.

Vandringen tar dig fram över myr, gles tallhed och granmo i storslagen fjällskogsnatur

En kombinerad utflykt och vandring som är lagom lång, lätt och trevlig så man kan ta med barnen eller barnbarnen. En fjällskogsvandring till Södra Lofjätåsens fäbod. En riktig höjdare får man väl säga då Fäboden ligger i väglöst land, mitt ute i ett naturreservat ca 785 m över havet.

Denna trakt gömmer många spännande ställen att uppleva. Enastående vacker vildmark med en hel del gammelskogsrester, levande fäbod i väglöst land, för att inte tala om alla vackra vyer. Ett litet bortglömt område som vi många gånger får ha nästan helt för oss själva på våra små expeditioner.

Jag har tidigare berättat om andra spännande ställen i den här trakten bl.a. om Foskdalsvallen och Stenåsens fäbod, Uggarna och Småsjöarna och Småsjödalen. Nu kan det vara på sin plats att även upptäcka Lofjätåsen.

Vi har otaliga gånger åkt förbi den lilla oansenliga skylten med texter "Lofjätåsen 2" när vi åkt upp mot Stenåssjön (Stora Harundsjön står det på kartan) och Uggarna. Jag har i flera år tänkt att vi skulle vandra upp till Lofjätåsen för att stilla vår nyfikenhet, men har så att säga, alltid åkt "vårdshus förbi".

I somras i samband med fisketur i trakten bestämde vi oss för att äntligen gå upp till Lofjätåsen.

Nä, nu tycker jag att vi går...

Strax före skylten "Lofjätåsen" efter

vägen mot upp Stenåssjön parkerar du bilen så väl åt höger på vägrenen som det går.

Leden börjar med en liten bro över Vallbäcken.

En liten bäck som i alla fall just i dag har morskatt upp sig och vill vara en brusande å. Det fattas bara någon centimeter till att vattnet tar tag i bron. Doften av skog, tall, gran, och fjällbjörk som blandas med doften av fuktig mark och gräs. Det luktar ren frisk natur, med betoning på frisk!

Vi rundar en liten granmor och framför oss ligger en av dessa otaliga bördiga gräs- och halvmyrar som är själva orsaken till att vi hittar fäbodarna här uppe i fjällskogen.

Marken vimlar inte direkt av spännande örter.

Vilket tyder på att berggrunden kanske inte är så kalk- eller mineralrik här. Tuvullens dunmjuka täcke vajar sakta över halvmyrens mjuka gräsmadrass. En och annan gul fibbla lyser upp. Annars är det mest olika grässorter som dominerar. Floran är kvar hemma och hjärnbiloteket har inget vettigt att tillföra.

Stigen är ganska torr och där det är lite blött så finns spänger, så man klarar sig även med gymnastikskor hela vägen, även efter regn.

Något säger mig att just den här frodiga marken är en s.k. översilningsmark som kanske har uppstått av att man i gamla tider har dämt upp Vallbäcken om värarna för att översvämma marken och få till en bra slätter till sensommaren.

Vi förvånas över att det är så behagligt myggfritt trots att det nyss kom en regnskur och att fler var på väg. Stigen tar oss nu upp över en gles tallbacke. Skogen är inte direkt gammal, men å andra sidan verkar den inte heller planterad då träden verkade vara i varierande ålder, men här och var står även en och annan månghundraåring.

Här ifrån tallbacken så ser vi ännu fler stora gräsmyrar och vi hör getskällor pingla på avstånd men vi ser inga getter hur vi än tittar. Jag vänder mig om och ser ett fjällmassiv bakom stigen vi kom ifrån. Ett par snölegor ligger fortfarande kvar fast det är den 17 augusti. Jag känner inte igen fjällprofilen, men det måste väl vara Nipfjället? även om jag tycker att rikt-

Vy mot Nipfjället

ningen känns lite fel. Framför oss tånar skogen och stigen är knapp skönjbar men en öppning i allt det mörka plus en orange markering visar att vi i alla fall är på rätt väg. Ett munterat porlande lockar oss vidare. Vi går in i "mörka skogen" ser bäcken, den finns i verkligheten, men på kartan finns den inte?

Mörka skogen

Mörka skogen (granmon) visade sig inte vara någon del av de djupare skogarna för vi hörde koskällor, och där låg plötsligt Lofjätåsens fäbod i en glänta omgiven av skog.

Bara två kilometer från skogsvägen men kändes ändå som den mest ensliga fäbod vi besökt.

Plötsligt låg fäboden där...

För fäboden var väl "bebodd"?

Inte en människa syntes till, men där gick ju två fjällkor, en på var sida om en gärdesgård, och vi hörde några killingar bråka och tunga klövtramp från det som måste vara fjöset.

Det verkade som att någon höll på att pyssla om en fjällko i mörkret. Det vill säga vi såg kon, men det lät inte som kon var ensam. Hej, hördes en röst

Vi gick in i fjösmörkret och såg en vacker välmående fjällko stå mitt i fjösgången och tugga på en hötapp. Hej, hördes igen. Vi tittade misstänksamt på kon, hon tuggade lugnt vidare så vi insåg att rösten måste ha kommit från mörkret bakom kon.

Charlotta "fjösklädd"

Ur mörkret frigjorde sig en leende tje i blåställ.

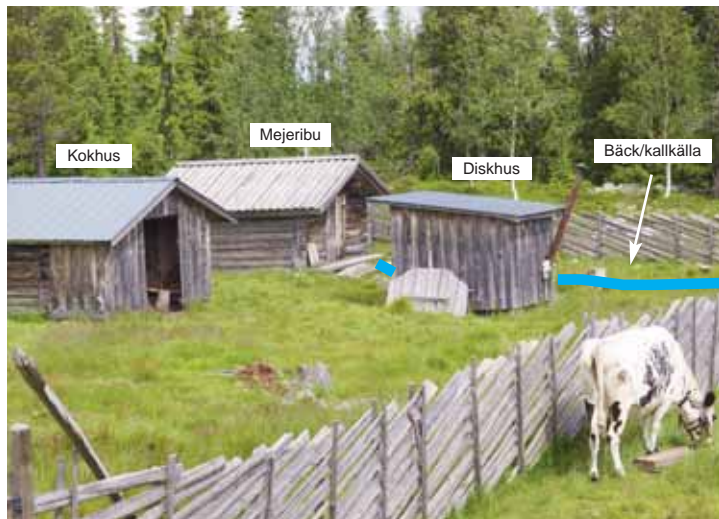
Hej jag heter Charlotta. Charlotta tänkte jag? Känner jag inte någon som heter så? Jo, nu minns jag det var också en tje som gillade djur och blev bästis med alla djuren på gården och hennes bästa vän hette Wilbur och var en gris. En gris som hon jobbad hårt för att den inte skulle byta namn till Bacon. Ja just det nu minns jag Charlotta var en spindel.

Hur hittade ni hit?

frågade Charlotta, som inte alls var någon liten spindel utan en riktig fäbodjanta.

Vi berättade att vi åkt förbi stigen upp mot vallen otaliga gånger och undrat vad som dolt sig i andra ändan på stigen.

Nedan - Rosa på besök

Vad trevligt, sa Charlotta det kan bli lite ensamt ibland, fast egentligen är jag ju aldrig ensam.

Jag har mina fyra fjällkor, ja egentligen är det tre kor och en kviga, sedan har jag ju alla getterna. De är faktiskt 50 stycken om man räknar med alla killingarna. Trevligare och sällskapigare djur kan man inte ha. Ibland kommer Fältbiologerna på besök till fåboden för att lära sig hur man arbetar med fåboddrift. Sedan har jag faktiskt några "Fåbodagar" och "Fåbodkurser" varje sommar, och på helgerna och under semestern kommer naturligt vis min sambo Ulf hit och hjälper mig.

Plötsligt börjar det regna kraftigt och Charlotta erbjuder oss att komma in på en kopp kaffe,

men min fru Eva som alltid är hungrig och skall ha mat var fjärde timma (plus några mellanmål) sa att det var lunchdags och frågade om vi kunde få låna kokhuset och äta lunch där, så kunde vi träffas senare. Det var ok sa Charlotta och vi skyndade undan regnet ner till det lilla kokhuset som var belamrad med eldstad och allsköns fåbodutstyr som användes till smör och osttillverkning etc.

Det var trångt men vi trängde ihop längst in vid husets enda fönster. Tur att vi inte var flera sa Eva. Inte sa jag! som just såg att kossan Rut på något otroligt sätt lyckades klämma sig in genom lilla dörrhålet. Det blev genast problem. Det blev inte så mycket utrymme kvar att vi kunde ta upp lunchfikat. Vi försökte få ut Rosa men hon hade inte plats att vända och nekade bestämt att backa tillbaka ut genom dörren. Eva och jag skrattade så vi grät, det var en så otrolig surrealistisk situation.

Jag försökte föreviga det hela, men det var svårt att få plats att ställa

in kameran ordentligt. Till slut efter lång övertalning och löfte om saftigt klöver lyckades kossan Rut backa ur kokhuset och vi kunde ta itu med den försenade lunchen.

När vi höll på att plocka ihop dök Charlotta upp, nu mera civilt klädd i jeans och lusekofta. - Vad länge ni dröjde? sa hon, det har slutat regna för länge sedan. Eva och jag tittade på varandra med en blick som sa att vi inte skulle besvara Charlotta med att det hela tog lite tid för att Rut åt lunch tillsammans med oss.

Charlotta (civil)

Charlotta berättade lite om kokhuset och osttillverkning m.m. Guidade oss runt och visade fjös och mejeribü och "diskmaskinen" som var av märket "Bäckeby".

Plötsligt blev det ett fasligt plingade och bråkande. Där kom "Get-rud" med hela sin get-tefamilj på 50 mycket personliga individer i följe. Alla hade samma kraftiga lyxparfym av märket "Get-set" dagen till ära. Det märkte vi när vi gullade lite med ett par killingar som hoppat upp på en bänk. De delade frikostigt med sig, för doften satt i fortfarande i när vi kom hem till Kringelfjorden.

Get-rud med familj

Vårt besök på Södra Lofjätasen avslutades med lite smakprov på Lofjätasenost.

- Gott! Osten kan rekommenderas.

Vi tackade för oss och började vandra tillbaka. Nu sken solen varmt, och regnets frigörande effekt på alla myrar och växter gjorde att luften var full av dofter av varm myr och solbelyst tallbacke. Vi drog in och njöt... Men vänta, vad luktar det? Ett avlägset pingel gav oss en förklaring, och snart dök Ge-trud upp med hela sin familj i skogsbacken bakom oss. De gav oss ett sista bråkande hälsning innan de vek av mot den stora smaskiga gräsmyren nere mot öster. De hade tydligen bara varit hemma en stund och sovit middag inför kvällens utsvävningar.

Fåbodbruk på Södra Lofjätasen Fåboden drivs av Charlotta Rosborg och ägs av Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Lofjätasens fåbod ligger i väglöst land i Stadjan-Nipfjällets naturreservat. Efter att norr om Lillfjäten kört några km in på en grusväg börjar den 2 km långa stigen upp till fåboden.

Vandringen tar dig fram över myr, gles tallhed och granmo i storslagen natur. Vallen öppnar sig som en glänta i skogen. Går man upp till väster om vallen ser man fjällen i både Härjedalen och Dalarna.

Lofjätasens fåbod har kor och getter. Djuren handmjölkas och tas in i fjös om natten. Mjölken förädlas på plats av vilka en del produkter äts på plats medan en del ost lagras vidare. Produkter som görs på fåboden är

bl.a. fåbodost, getost, blandost, gubbost, dravle, stekost, bredbar ost (lactique), småost, messmör, mesost och smör. Charlotta brukar också ha med sig rökt kött från egna djur hemifrån. (Rökt getkött från Lofjätasens fåbod vann guld vid SM i Mathantverk 2008.)

På vallen finns fåbodstuga, fjös, storrös/eldhus, kylhus och disk-skjul. Genom kylhuset rinner en kalkkälla ut i en bäck som leds in i en träkista och ut igen till tappstället. Systemet fungerar utmärkt som kyl för mjölk och andra livsmedel då vattnet håller en temperatur på ca 4 grader.

Charlotta Rosborg kommer ursprungligen från skogslandet i Västergötland men bor nu i Älvdalen i Dalarna och tillbringar varje sommar uppe vid Södra Lofjätasens fåbod. Det handlar om väglöst land, mitt ute i ett naturreservat på hela 785 meters höjd över havet och det säger sig självt att de spontana besökarna i området är få. Att Charlotta överhuvudtaget kom in på det här med fåboddrift är något av en slump.

Charlotta intresserade sig redan tidigt för djur men hennes omgivning ansåg inte att lantbruk var något att satsa på. Hon började på biologutbildningen på Stockholms universitet med en annan karriär i sikte. Men redan under andra studiedagen hände något som påverkade hennes yrkesval. Från en 4-H gård i närheten hade två fjällkor rymt och klampat in på studentområdet. Där vaknade hennes intresse för de här djuren och hon åkte sedan på studiebesök till fåbodar i Älvdalen.

Under många år sommarjobbade hon på olika fåbodar i Rättvik, Leksand och i Klövsjöfjällen men till slut tröttnade hon på att ständigt fästa sig vid djuren för att vid sommarens slut behöva skiljas från dem igen. När hon för åtta år sedan fick chansen till ett nyttjanderättsavtal vid Lofjätasen började hon med egen fåboddrift.

Getter och fjällkor

Varje år efter midsommar åker hon upp till fåboden och är där ända till mitten av september. Som sällskap har hon sina 20 getter, 20 ungdjur och fyra fjällkor. Hon mjölkar getterna och korna för hand, en och en halv liter per get och dag och max tio liter per ko.

Charlotta brinner för djurens välmående och begrepp som maximerad avkastning och stordrift är inte något som intresserar henne. Getterna är frihetsälskande djur och det vill hon bejaka. Likaså att de är kräsmagade och vill ständigt äta på nya ytor. Hon har valt att jobba med just getter för att de är så personliga och enligt henne så mycket roligare än får.

Alla djuren namnges vid födseln och så följer hon dem ända tills de så småningom blir dags för slakt; vemodigt tycker Charlotta, men säklart ett måste.

Forts. på sid 24.

Ostillverkning

Förutom att hålla koll på djuren och mjölka dem går mycket tid åt att tillverka ost. Charlotta har bland annat gått på kurs hos den kände ystningsrådgivaren Michel Lepage. Hon tillverkar så kallad Gubbost där allt kokas ner och det hela ser ut som hjortronsylt. Fäbodosten serveras med tomat och basilika och fäbodens efterrätter i form av dravle, (görs på getmjölk) och stekost steks i smör och serveras med hjortronsylt. Därtill tillverkar hon smör och messmör. När man hanterar mejeriprodukter är en bra mejeribu ett måste.

Mejeribua är byggd över en kallkälla. Invändigt finns en en grävd fördjupning klädd med virke som kallkällan rinner igenom. Kylvarorna förvaras i i rostfria kärl som sänkts ner i vattnet som håller en temperatur på mellan

4-8 grader sommartid, och är minst lika effektivt som ett kylskåp, fast miljövänligare.

Om inte björnen varit framme plockar Charlotta också bär.

Bland annat hjortron som hon kokar sylt av. Svamp finns i form av rynkig tofsskivling, kremlor och en och annan sopp. För hennes egen del innebär fäbodlivet att kosten mestadels består av ost, rökt korv och knäckebröd.

När hon ibland tar sig tid att åka till civilisationen för att handla brukar hon förvånas över mängden skyltar... Ett tips till alla som besöker en fäbod; ta med en dagsfäsk tidning eller lite färsk mat, det uppskattas garanterat! **Några problem med fäbodlivet ser hon inte.**

Visst kan det periodvis förekomma knott och hon försöker att inte vara ute för sent under slutet av säsongen i

september eftersom mörkret då gör det svårt att upptäcka björnar och vargar. Hon har stött på bådadera och blivit av med några djur.

Inte helt ensam hela sommaren

Fältbiologerna brukar komma ut på besök till hennes fäbod för att lära sig hur man arbetar med fäbodrift, och så ordnade hon även några "Fäbodagar" och "Fäbodkurser".

När sommaren sedan definitivt är slut får djuren göra lite nytta på hemmaplan och beta upp i byn i Älvdalen. Under vintern får de vara ute eller inne, helt enligt egen vilja.

HISTORIK

Södra Lofjätäsens fäbodvall har länge brukats av gårdar i byn Lillfjäten, men ägs numera av Naturvårdsverket som arrenderar ut vallen. Gunni Wiklund var den som tog upp fäbodruket igen efter renoveringen av vallen 1997/98.

Ylva Ekström (nu boende i Mora) har

tillbringat många somrar på Lofjätäsen ända sedan hon var nyfödd.

Ylvas mormor och morfar, Joles Mårit Olsson samt Joles Jonas Olsson, var i vallen varje sommar till 40-50-talet. Ylvas mormor kom från Lofsdalen men flyttade tillsammans med Joles Jonas in i Fjällgården i Lillfjäten.

Buföringsvägen upp till Lofjätäsen var tidigare från nuvarande väg 311. Man gick upp vid en lada norr om avtaget mot Stenässjön.

Livet var lugnt och behagligt på vallen och det mest dramatiska som hände på vallen var när Kokhuset brann ned ett år, minns Ylva. Sedan drogs det telefonledning upp till vallen så att det gick att ringa från vallen.

Hitta till vandringsleden mot Lofjätäsen.

Lofjätäsens fäbod ligger i väglöst land i Stådan-Nipfjällets naturreservat.

Stigen till Lofjätäsen börjar 3 km upp efter skogsvägen mot Stenässjövägen från riksväg 311 (Tännäsvägen). Vägskylten "Stenässjön" dyker upp på höger sida ca 7 km efter Fjätervägen.

Vandringsledens början är rätt lätt att missa. Håll ögonen öppna efter skylten Lofjätäsen som dyker upp på vänster sida efter ca 3 km efter vägen mot Stenässjön från Tännäsvägen.

Go tur

Här säljer vi kvalite, komfort, säkerhet, gediget kunnande!

Vår goda service får du på köpet!

ATV-produkter • Gräsklippare RESERVDLAR & KRINGUTRUSTNING

ÖPPETIDER: Vardagar 09-17.00 • Idre Industriområde (Mitt emot Jones EL)

ski-doo

LYNX

can-am

SKI-DOO LYNXHALLEN IDRE

Industriområdet • Tfn 0253-205 01 • www.idreskoter.com

TJÄRNVALLENS DAG På Särnas festveckoprogram 2012 dök det upp en nygam- mal favorit.

TJÄRNVALLENS DAG – För 24 år sedan var den här dagen sommarens höjdpunkt för vår familj. Det var stor sorg när festligheterna upphörde. Många arrangemang läggs ner för att intresset har blivit för litet. Men enligt våra goda vänner Ingegerd och Leif Frölander i Tjärnvalle var orsaken i det här fallet tvärt om! Tjärnvalle's dag blev för poppis! - det kom för mycket folk både från Sverige och Norge. Man hade svårt att räkna till både med folk som jobbade med programmet och parkeringsplatser. Dessutom började folk att tälta i och runt byn.

Nu har man alltså vilat upp sig i byn och även kallat hem utflyttade ungdomar och släktingar som tillsammans med övriga bybor gjorde Tjärnvalle's byadag 2012 till en ännu festligare dag än någonsin.

Det var med stor förväntan vi körde mot Mörkret och Tjärnvalle trots att det regnade.

Vi tog Kringelfjordsvägen över skogen till Gammelsätervägen och vidare förbi Djuptjärn och Mörkret till Tjärnvalle. Vi var inte först precis. Det var redan fullt med bilar och Lefte Frölander agerade bestämd parkeringsvakt och visade var bilarna skulle stå. Leif tyckte inte vi skulle ta upp parkeringsplats, det kunde ju komma viktigare gäster! Han skickade hem oss till sej i stället.

En bra ide visade det sig då det om man gick bakvägen runt Frölanderska palatset bara blev 50 meter till festligheternas centrum.

Det är egentligen den 68 personer stora familjen Zackrisson (som nu mest består av utflyttade "hemvändare") som är de drivande. Men alla i byn hjälper till på något sätt.

Vi blev verkligen inte besvikna på Tjärnvalle's byadag!

- Det var ännu trevligare än vad vi förväntat oss. Visst regnade det första timmen, (det gjorde faktiskt inte så mycket) men sedan kom solen och förgyllde festdagen.

Tjärnvalle's fest- och byadag hade något för alla och alla åldrar!

Vad sägs om: Servering av kaffe, mat och dryck, lottförsäljning, fiskdamm (där man fiskar upp påsar), fisketävling – put-and-take (där man fiskar upp fiskar), helikopterturer, äventyrlig trollskog, jaktstig, barnteater, försäljning av hemslöjd och inte minst musikunderhållning och helfestlig och lite fräck "stand up comedy" (eller var det kanske bondkomik?) av och med Roger Zakrisson och hans kusin Katarina Zakrisson

Det blir en Tjärnvalle's dag även i år!!!

Vecka 29, närmare bestämt torsdagen den 18 juli mellan klockan 11-17.

Jag har ringt och kollat med Frölanders, - så missa inte sommarens höjdpunkt. Ta med barn, barnbarn, mormor och morfar, gammelfarmor och gammelmorfars pappas bror. Alla kommer att tycka att: **det här är bara så trevligt!**

Om inte förr så syns vi på Tjärnvalle
Hans

Särna Gallerian

Systrarna Olssons Allehanda

Den lilla butiken med det breda utbudet
mitt i vackra Särna.

Här hittar du: •Presenter •Inredning •Kläder •Smycken
Sömmerska •Fotvård •Frisörer •Särna Fornminnesförening

Du kan även boka tid hos en **hudvårdskonsult** som
gör handmassagebehandlingar inklusive paraffinbad.

Är butiken stängd och du vill göra ett besök går det bra att ringa,
har vi möjlighet kommer vi och öppnar butiken.

Anette	070-368 33 83	Sivs Syhörna	072-941 81 18
Susanne	070-645 67 23	Fornminnesföreningen	
Maud Frisör	070-287 77 68		070-628 50 59
Tinas Fotvård	070-683 66 18		

Håkas djur & Present (Även lite fritidskläder för stora och små)

- Här hittar du lek- & presentartiklar
Sakerna till din hund och dina smådjur
- Hos oss kan du köpa de populära SCHLEICH-figurerna och annat i lek- & present.
  - Återförsäljare för hundmat: Royal Canin, Axess och Standardt.
  - Vi har sakerna till din hund och smådjur
  - Här hittar du även lite fritidskläder för stora och små!

Djur- & riduppvisning på Håkasgården
Besök oss på TISDAGEN i Särnas Festvecka (v.29)
Kl. 11-15. Då har vi djur&riduppvisning på Håkasgården
dit hela familjen är välkommen.

Stina 070-272 44 62

Särna Gallerian

Särnavägen 122 / mitt i byn

Öppettider i butikerna: (tills vidare) ti-fr 11-17 & lö 11-14. Under sommaren utökas öppettiderna.

Förenings- nyheterna

KRINGELFJORDENS
Samfällighetsförening
Särna-Idre

>>Sverige är vackert på vintern<<, hör man ofta. Hur vet man det? På vintern är ju Sverige täckt av snö.

Citat ur Hasse å Tages "Mosebacke Monarki".

Men nog har det varit en både vacker och snörök vinter som gett goda möjligheter till allsköns aktiviteter.

Vårvintern har varit soligare än på många år för att inte tala om påskveckorna. Bättre väder än vad det var dessa veckor kan man inte begära. Sol från en nästan molnfri himmel och i det närmaste vindstilla.

Vindstilla var det dock inte vecka 10

Då en storm med vindhastigheter på 31 ms (uppmätt på Idre Fjäll) drog fram över Kringelfjorden. Barr, barkflagor, kottar, grenar låg som en matta över snön. Skidspåren var inte roliga att nyttja.

Av Hasse hörde jag att uppe i Grövelsjön hade det tydligen inte blåst så mycket då snön låg vit och fin på fjäll och i dal.

Här nedan kommer lite anläggningsrapporter från drift och anläggningar.

Med önsknings om en fin sommar.

Kurt Pettersson
Ordförande

VA-SYSTEMET

har fungerat bra i vinter. Inga större frysskador har rapporterats. Värmeslingorna slogs på i mitten av februari.

SNÖRÖJNINGEN

Snöröjningen har varit mindre än vanligt. Även om det kommit rätt bra med snö så har det kommit rejält när det kommit, vilket gjort att väghållaren inte behövt ploga så många gånger. Vecka 6 snöade det ovanligt mycket och väghållaren hann inte med. Klagomål har inkommit ang. oplogade vägar under denna vecka.

VÄGAR

Våra vägar är i relativt gott skick varför inga speciella åtgärder är planerade.

SKOGSAVVERKNING

Den avverkning som skett är den väster om tomtområdet. Ingen avverkning har skett norväst om Stugbyn vilket var planerat. Vi har ingen information i dagsläget om och när det skall ske.

SKIDSPÅR

Skidspåren preparerades sent även i år. Detta på grund av dålig snötillgång inledningsvis.

Jan Ivar Rustad som har hus på Näverbäcksvägen 60, har utvecklad en spårmaskin som han har testat i vinter utan att begära ersättning av föreningen. 3- och 5 km spåret har varit öppna sedan före jul. Längre spår har tidvis körts upp efter Kringelfjordsvägens oplogade del och ute på fjordarna.

Milspåret

Tyvärr har inte milspåret tillräckligt bra underlag ännu, trots alla fina arbetsinsatser som "på spåret gruppen" gjort tillsammans med övriga frivilliga medlemmar. Underlaget fungerar inte så bra med spårmaskinen om inte vi har ordentligt med snö. Planer på insamling av medel till att hyra in en maskin/traktor för att "markplanera" efter skidspåret planeras.

PULKABACKEN

Den nya pulkabacken från Näverbäcksvägen ner mot Stortjärnsringen har varit flitigt använd i vinter till glädje för många barn (och en del vuxna). Birger Ormset har preparerat backen, satt upp strålkastare och dessutom dragit ström från det egna huset till backen.

Pulkabacke i vila

NYÅRSBRASAN

Till mångas stora besvikelse blev det ingen Nyårsbrasa denna vinter. Detta på grund av sjukdom.

Sökes - Nyårsbrasansvarig.

Vi vill gärna att denna trevliga tradition med nyårsbrasa, varm glögg och saft, grillkorv och inte minst trevlig och otvungen samvaro granar emellan skall återkomma till varje nyårsafton.

Vi ser gärna att vi hade någon person kunde ansvara lite för brasan etc. Gärna med hjälp av några granar. Föreningen stöttar med korv, fika och glögg och annat som kan behövas.

Hör jättegärna av er till Kurt och Stig Pettersson eller trivselgruppen.

PARKOMRÅDEN

Brasudden

Som bekant har brasudden förvandlats till en fantastiskt fin park med utsikt över älven. Här finns sandlåda, bord bänkar grillplats, boulebanan schackspel. Vi hoppas kunna komplettera med bland annat gungor i sommar.

BADSTRANDEN I KRINGELFJORDSVIKEN.

Stranden breddades i höstas och gamla schackmassor kördes bort. Så nu i sommar har vi förhoppningsvis en ännu finare badstrand.

GALLRING AV SLY OCH SKOG

I mån av tid och ekonomi kommer föreningen fortsätta gallringen av skog inom området och sly efter vägarna etc. Allt för att ljusa upp och göra vårt fina Kringelfjorden ännu ljusare och trevligare.

De gamla oanvända mossiga båtarna efter stränderna.

Problemet togs upp på årsmötet och som vi skrev i vinternumret av tidningen så vill vi bli av med dessa förfulande vrak.

Om du är tveksam om det kan gälla just din skuta så kan du gå in på hemsidan och se bilder KF-Nytts vinternummer 2012.

OBS! Om inte båtarna är borttagna innan första juli kommer föreningen att frakta bort dem.

Bevara stugbydalen

Låt inte vår parklika natur närmast våra hus växa igen. Då blir det så småningom bara mörker kvar. Gör dig själv och andra en tjänst genom att dra upp alla nya tallplantor och gallra bort småträdd. Allt för ett vackrare och Trivsammare Kringelfjorden. Det är även en insats för framtiden, så att även våra barn och barnbarn kan få en ljus vacker skog att leka i. Dessutom höjer det värdet på våra fastigheter. Gäller naturligtvis även boende efter Kringelfjordsvägen. Här kan det vara bra att se till att skogen mot älven inte växer igen.

Trivselgruppen behöver frivilliga.

Förutom ovan nämnda gallring av sly så kommer sommarens arbetsinsats vara att röja efter skidspåret i området från Dalälvsvägen och fram till spårcentralen, samt från spårcentralen till boulebanan/slogboden. När det gäller skidspårörjningen som är datumbestämd till "årsmöteslördagen" kommer det att behövas 20-talet personer (gärna fler) med diverse utrustning.

Närmare upplysningar kommer i samband med kallelsen till årsstämman.

KONTAKT

Föreningens styrelse:
info@kringelfjordens-stugby.se

På spåret-gruppen/trivselgruppen:
Per-Axel Pettersson, Fiskartorpsv. 18. Tel. 070-652 98 61.

paxenp@tele2.se
Stig Pettersson, Fiskartorpsvägen 20, Tel. 0706-628121
maggan.stig.pettersson@telia.com

Så här får det inte se ut!

Var vänlig använd vår återvinningscentral till det den är avsedd för!

Inget byggavfall, TV-apparater, wc-stolar, kylskåp, vindsröjning. Det finns skyltat vad som får slängas och i vilka kärl de skall ligga.

I stort sett är anläggningen endast till för hushållsavfall.

Resterande skall köras till:
Återvinningscentralerna i Särna och Idre

Återvinningscentralernas Öppettider:

SÄRNA

Industriområdet (Stuttvägen)
Mån kl 12-18, Ons kl 13-16
Första lördagen (om helgfri) i varje månad kl 9-12 samt 27 april. 4, 11, 18, 25 maj och 1, 8 juni.

IDRE

Industriområdet (Dalsbovägen 10)
Tis kl 10-18, Tor kl 13-16
Första lördagen (om helgfri) i varje månad kl 13-16 samt 27 april. 4, 11, 18, 25 maj och 1, 8 juni.

Årsmötet är som vanligt planerat till andra lördagen i september kl 9.00 i bustugan.

Separat kallelse skickas ut.

En riktigt fin fjällsommars

- önskar jag och styrelsen Er alla!

Hans

hemma

Det kompletta Bygg- och Järn-
varuhuset med de BÄSTA priserna!

SPECIALISTER PÅ HEM • KÖK • TVÄTT

I våra varuhus hittar Du allt
från grund till skorsten!

FÄLLPOSTEN

ALLTID BRA ERBJUDANDEN!

BYGGMATERIAL • FÄRG
KAMIN • KÖK • BADRUM
FÖNSTER • DÖRRAR • KYL
SPIS • DISK • TVÄTT • TORK
FRYS • VÄRMEPUMP

ALLT FÖR KÖKET
OCH TVÄTTSTUGAN

Vi hjälper dig
hitta rätt produkter
som ger dig rent hus,
rena kläder och ett
trivsamt hem!

FÄRG FRÅN NORDSJÖ!

BYGG & JÄRN

TEL: 010-471 96 00

När du handlar hos oss får du alltid låna släpvagn gratis.

Båtar • Kanoter • Båtmotorer

Motorsågar Röjsågar • Gräsklippare • Tillbehör

Vi har fullservice verkstad för alla våra produkter

Besök oss gärna webben eller vår utställning och butik i Särna

www.abris.se

BÅTAR

ÄVEN PAKETPRIS

Båt + motor

**Linder
båtar &
kanoter
i lager**

YAMAHA

Grizzly 700 EPS Pro Edition

**Förmodligen
marknadens bästa
köp!**

Servostyrning är standard.
Extrarutrustad med 14" big foot
hjul, vinsch och metallicfärg.

Pris: 123.900,- inkl moms
99.120,- exl moms

Behöver du nya
paddlar/åror?
Vi har flera storlekar

YAMAHA
Snurror - flera
modeller

Husqvarna

100% nöjdhöjnings garanti!

Kom till Abris - Upptäck Din Auktoriserade Serviceverkstad i Siljansområdet för:

Husqvarna Jonsered KLIPPO McCulloch FLYMO Partner

Husqvarna

LEKSANDBUTIKEN
Lima Olsvedsvägen 16, 793 32 Leksand
0247-346 32, leksand@abris.se
Mån-Fre 8-17 Lunchstängt 12-13

MORABUTIKEN
Siljanssägsvägen 11, 792 50 Mora
0250-59 35 00, patrik@abris.se
Mån-Fre 9-17 Lunchstängt 12.30-13.30

SÄRNABUTIKEN
Särnavägen 29, 790 90 Särna
0253- 100 10, sarna@abris.se
Mån-Fre 9-17 Lunchstängt 12-13